

EESTI NSV
TERRITOOORIUMIL KEHTIV

ABIELU, PEREKONNA
JA EESTKOSTE
SEADUSTE KOODEKS

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1952

A-37850u

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

EESTI NSV KOHTUMINISTEERIUM

EESTI NSV TERRITOORIUMIL KEHTIV
ABIELU, PEREKONNA JA
EESTKOSTE SEADUSTE
KOODEKS

AMETLIK TEKST MUUDATUSTEGA KUNI 1. JAANUARINI 1952
ÜHES PARAGRAHVIDE JÄRGI SÜSTEMATISEERITUD MATERJALE SISALDAVA LISAGA

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1952

~~ARHIIVKOGU~~

2

Tartu Ülikooli
Raamatukogu

191283

NSVL ULEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

**VNFSV kriminaal-, tsiviil- ja tööseadusand-
luse ajutisest rakendamisest Leedu, Läti ja
Eesti Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide
territooriumil.**

(NSVL Ulemnõukogu Teataja 1940, nr. 46; ENSV
Teataja 16. dets. 1940, nr. 65, art. 867.)

1. Rahuldada Leedu, Läti ja Eesti Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide valitsuste palve ja lubada ajutiselt kuni üleliiduliste koodeksite väljaandmiseni rakendada nende vabariikide territooriumil järgmisi VNFSV koodekseid: kriminaal-, kriminaalkohtupidamise, tsiviil-, tsiviilkohtupidamise, tööseaduste koodeks ja abielu, perekonna ja hooldamise kohta käivate seaduste kōodeks.

2. Määrata, et kohtuotsused kriminaal- ja tsiviilasjades, mis tehtud kohtute poolt Leedus, Lätis ja Eestis kuni nõukogude võimu kehtimapanekuni neis riikides, ja mis ei ole veel täide saadetud, ei kuulu täitmisele.

Need asjad kuuluvad uuesti läbivaatamisele Leedu, Läti ja Eesti Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide kohtuorganite poolt vastavalt nende territooriumidel ajutiselt kehtivatele VNFSV koodeksitele.

3. Kriminaalvastutusele võtmine süütegude eest, mis on toime pandud Leedu, Läti ja Eesti territooriumil enne nõukogude võimu kehtimapanekut neis riikides, ja samuti Leedu, Läti ja Eesti vastavate organite poolt enne neis nõukogude võimu kehtimapanekut algatatud uurimis- ja kohtuasjade lõpetamine ja kohtualluvuse järele edasisaatmine peab sündima vastavalt VNFSV koodeksitele.

4. Varanduslikud vaidlused tsiviil- ja teistes õigussuhetes, olenemata nende tekkimise ajast, kuuluvad läbivaatamisele Leedu, Läti ja Eesti Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide kohtuorganite poolt vastavalt nende vabariikide territooriumil ajutiselt kehtivatele VNFSV koodeksitele ja teistele NSVL Valitsuse ja ka Leedu, Läti ja Eesti Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Valitsuste seadustele ja määrustele.

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi Esimees
M. Kalinin.

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi Sekretär
A. Gorkin.

Moskva, Kreml, 6. novembril 1940.

EESTI NSV AJUTISE ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMI SEADLUS

VNFSV Tsiviilkoodeksi, VNFSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi, VNFSV Tsiviilprotsessi koodeksi ja VNFSV Kriminaalprotsessi koodeksi kehtimapaneku kohta.

(ENSV Teataja 31. dets. 1940, nr. 73, art. 1007.)

§ 1. Vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusele 6. novembrist 1940 panna ENSV territooriumil alates 1. jaanuarist 1941 kehtima VNFSV Tsiviilkoodeks, VNFSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeks, VNFSV Tsiviilprotsessi koodeks ja VNFSV Kriminaalprotsessi koodeks, võtta samast ajast ENSV territooriumil kohaldamisele NSVL Ülemnõukogu poolt 16. augustil 1938 vastuvõetud NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seadus ning määrata järgmised ülemineku-eeskirjad.

§ 2. Isiku tsiviilõiguslikule seisundile, mis on kujunenud VNFSV Tsiviilkoodeksi ja VNFSV Abi-

elu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi jõustumise hetkeks, kohaldatakse nende koodeksite vastavaid eeskirju.

§ 3. Aktid ja toimingud, mis on teostatud enne VNFSV Tsiviilkoodeksi ja VNFSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi jõustumist, kehtivad ka siis, kui nad pole teostatud kirjalikult või notariaalselt, olgu siis et nad oma olemuselt on vastuolus sotsialistliku õiguskorraga.

§ 4. Kui aegumistähtaeg VNFSV Tsiviilkoodeksi ja VNFSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi järgi on lühem sellest aegumistähtajast, mis on määratud seniste seadustega, siis selle lühema aegumistähtaja jooks võib alata üksnes nende koodeksite jõustumise päevast, kusjuures siiski sel juhul, kui seniste seadustega määratud pikem aegumistähtaeg peaks lõppema enne nimetatud koodeksitega määratud lühemat aegumistähtaega, aegumine loetakse lõppenuks seniste seadustega määratud aegumistähtaja möödumisega.

Eelmise lõike eeskirja kohaldatakse vastavalt ka seniste seaduste alusel määratud hoonestusõiguse¹ tähtaegade kohta.

§ 5. Perekonnaseisu- (sünni-, abielu-, abielulahutus-, lapsendamis- jne.) aktide registreerimist toimetavad perekonnaseisuaktide linna- ja maakonnabürood ning linnade ja valdade täitevkomiteed.

¹ Hoonestusõiguse instituut on ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 8. aprillist 1949. a. (ENSV T 1949, 11, 66) kaotatud.

teede sekretärid ENSV Rahvakomissaride Nõukogu määramisel.

§ 6. T ü h i s t a t u d. [ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 25. veebruarist 1949. a. (ENSV T 1949, 9, 53).]

§ 7. Enne 21. juulit 1940 tehtud kohtuotsused tsiviilasjus, mis ei ole pärast seda tähtaega olnud apellatsioonikorras otsustamisel ja mis ei ole veel täide saadetud või millede täitmist on alatud, kuid ei ole veel lõpetatud, ei kuulu täitmisele.

Neid asju, kuivõrd nad ei kuulu lahendamisele § 9 korras, võidakse uuesti läbi vaadata iga poole hagiavalduse põhjal. Avaldus tuleb esitada kohtule vastavalt Tsiviilprotsessi koodeksis ettenähtud alluvusele. [Eesti NSV ajutise Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 17. jaanuarist 1941. a. (ENSV T 1941, 8, 92).]

§ 8. Seniste esimese astme kohtute menetluses olevates otsustamata asjades jätkavad menetlust uuele koht- ja asialluvusele vastavad uued kohtud, kusjuures seniste ringkonnakohtute toimetustes olevais asjus, kuigi need alluvad rahvakohtutele, jätkavad arutamist ringkonnakohtud.

§ 9. Seniste kohtute esimese ja teise astme apellatsiooni- või kassatsioonikorras edasikaebamisele kuuluvate otsuste peale võidakse edasi kaevata ja proteste esitada uutes protsessikoodeksites ettenähtud kassatsioonikorras, samuti kuuluvad varem juba esitatud, kuid läbivaatamata apellatsiooni- ja kassatsiooniaebused ja -protestid läbivaatamisele

kassatsioonikorras, kui need on esitatud jaoskonna-kohtute otsuste peale, siis vastava ringkonnakohtu poolt, kui aga ringkonnakohtu või Kohtukoja otsuste peale, siis Ülemkohtu poolt, kusjuures kriminaalasjades viimased, kui ei ole aluseid otsuste tühistamiseks, kinnitavad endised otsused, kvalifitseerides kuriteo VNFSV Kriminaalkoodeksi järgi ja asendades endise karistuse uue vastava karistusega.

§ 10. Varem kohtuotsusega määratud karistuste ümberarvamisel Kriminaalkoodeksis ettenähtud karistusteks loetakse sunnitöö ja vangimaja raskuselt võrdseks vabaduskaotusega ja arest — paranduslike töödega.

§ 11. Protsessuaaltähtaegade kohta, mis alanud, kuid pole veel lõppenud enne VNFSV protsessikoodeksite jõustumist, kehtivad senised eeskirjad.

Eesti NSV ajutise Ülemnõukogu Presiidiumi
Esimees

Joh. Vares.

Eesti NSV ajutise Ülemnõukogu Presiidiumi
Sekretär

V. Telling.

Tallinn, 30. detsembril 1940.

EESTI NSV TERRITOORIUMIL KEHTIV ABIELU, PEREKONNA JA EESTKOSTE SEADUSTE KOODEKS

I OSA

ABIELU

1. peatükk

Uldeeskirjad.

§ 1. Abielu sõlmitakse registreerimise teel perekonnaseisuameti organeis korras, mis on määratud käesoleva koodeksi neljandas osas. Abielu registreerimine seatakse nii riiklikes kui ka ühiskondlikes huvides ja abikaasade ning laste isiklike ja varaliste õiguste ja huvide kaitse eesmärgil.

Ainult registreeritud abielu annab abielupooltele käesolevas koodeksis ettenähtud õigused ja kohustused. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

* M ä r k u s. Isikud, kes olid faktilises abielu-vahekorras enne NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse väljaandmist, võivad oma vahekorrad vormistada abielu registreerimise teel, ära näidates faktilise kooselu aja. Neil juhtudel, kui faktilist abielulist vahekorda ei saa registreerida sellises vahekorras oleva isiku surma tõttu või teadmata kadumise tõttu rindel, on teisel poolel õigus pöörduda rahva-kohtusse taotlusega tunnustada teda surnud või teadmata kadunud isiku abikaasaks varemkehtinud seadusandluse alusel (Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi § 11 ja 12). (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 2. Abielu registreerimine perekonnaseisuameti organeis on abielu olemasolu ainukeseks tõendiks. Usutalituslikus korras abiellumist tõendavail dokumentidel ei ole minigisugust juriidilist tähtsust.

M ä r k u s. Eesti NSV-s loetakse käesoleva koodeksi korras registreeritud abieludega võrdseiks abielud, mis on sõlmitud vastavalt seadusandlusele, mis kehtis enne käesoleva koodeksi kehtimapanekut. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391 ja ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 18. juulist 1947. a. — ENSV T 1947, 23, 203.)

* Märk * tähendab, et selle paragrahvi kohta leidub materjale lisas.

§ 3. Tühistatud. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

2. peatükk

Abielu registreerimise tingimused.

§ 4. Abielu registreerimiseks on nõutav: a) vastastikune nõusolek abielu registreerimiseks, b) abieluealisus ja v) käesoleva koodeksi § 132 tähendatud dokumentide esitamine.

§ 5. Abieluealisus algab 18-aastaseks saamisega.

Märkus. Autonoomsete vabariikide kesk-täitevkomiteede presiidiumid, autonoomsete oblastite täitevkomiteede presiidiumid, ringkondade täitevkomiteede presiidiumid, samuti linnade ja linnarajoonide nõukogude presiidiumid võivad erandjuhtudel eritaotlusel vähendada käesolevas paragrahvis määratud abieluealisust naisisikute kohta, kuid mitte üle ühe aasta.

* § 6. Registreerimisele ei kuulu abielud: a) isikute vahel, kellest kas või üks on juba teises abielus, b) isikute vahel, kellest kas või üks on seadusega seatud korras tunnustatud nõrgamõistuseliseks või vaimuhaigeks, v) otsejooñes alanevate või ülenevate sugulaste, samuti täisvenna ja täisõe ning poolvenna ja poolõe vahel. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 6¹. Eesti NSV kodanike ja välismaalaste vahelised abielud on keelatud. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 18. juulist 1947. a. — ENSV T 1947, 23, 203.)

3. peatükk

Abikaasade õigused ja kohused.

§ 7. Abielu registreerimisel võivad abikaasad teatada oma soovist võtta ühiseks perekonnanimeks mehe või naise perekonnanimi või jääda oma enneabieluliste perekonnanimede juurde.

§ 8. Tühistatud. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 18. juulist 1947. a. — ENSV T 1947, 23, 203.)

§ 9. Mõlemal abikaasal on täielik tegevusala ja elukutse valiku vabadus. Ühise majapidamise korraldamine määratakse abikaasade vastastikusel kokkuleppel. Kui üks abikaasadest muudab oma elukohta, siis ei kohusta see teist temale järgnema.

* § 10. Abikaasadele enne abiellumist kuulunud vara jääb nende lahusvaraks. Abikaasade poolt abielu kestel soetatud vara loetakse nende ühisvaraks. Kummalegi abikaasale kuuluva osa suuruse määrab vaidluse korral kohus.

Märkus. Abikaasade õigused maa kasutamisele ja ühiskasutuses olevale varale, kui viimane kuulub talundi koosseisu, määratakse

Maakoodeksi § 66 ja 67 ning nende arendamiseks ja täiendamiseks antud eeskirjade alusel.

§ 11. Tühistatud. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 12. Tühistatud. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 13. Abikaasad võivad omavahel astuda igasugustesse seadusega lubatud varalis-lepingulistesse vahekordadesse. Mehe või naise varaliste õiguste vähendamist taotlevad kokkulepped abikaasade vahel on tühised ja mittesiduvad nii kolmandaile isikuile kui ka abikaasadele, kellel on õigus igal ajal nende täitmisest keelduda.

* § 14. Puudustkannataval töövõimetul abikaasal on õigus saada ülalpidamist teiselt abikaasalt, kui viimane on kohtu poolt tunnustatud suuteliseks talle ülalpidamist andma. Samadel alustel on õigus ülalpidamist saada puudustkannataval töövõimelisel abikaasal töötaoleku ajal.¹

* § 15. Puudustkannatava töövõimetu abikaasa õigus saada ülalpidamist teiselt abikaasalt kestab ka pärast abielu lõppemist, kuni pole muutunud tingimused, mis vastavalt käesoleva koodeksi § 14 õigustavad ülalpidamise saamist, kuid mitte üle aasta, arvates abielu lõppemisest.

¹ Seoses tööpuuduse täieliku likvideerimisega NSV Liidus on viimane lause kaotanud tähtsuse.

Puudustkannatavale töötule abikaasale abielu lõppemise korral antava toetuse suuruse määrab kohus tähtajaks, mis ei või olla üle 6 kuu, ja see ei või ületada sotsiaalkindlustuse korras saadava vastava toetuse summat.¹

§ 16. T ü h i s t a t u d. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

4. peatükk

Abielu lõppemine.

* § 17. Abielu lõpeb ühe abikaasa surmaga, samuti tema surnuks tunnustamisega notariaalses või kohtulikus korras.

* § 18. Abikaasade elusoleku ajal võidakse abielu lõpetada lahutamise teel. Lahutus toimub Tsiiviilprotsessi koodeksi XXV peatükis ettenähtud korras. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

* § 19. Abielulahutus registreeritakse kohustuslikult perekonnaseisumeti organeis. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 20. T ü h i s t a t u d. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

¹ Seoses tööpuuduse täieliku likvideerimisega NSV Liidus on tööpuudusetootuste andmine lõpetatud.

§ 21. Tühistatud. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 22. Tühistatud. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 23. Tühistatud. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 24. Tühistatud. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

II OSA

LASTE JA VANEMATE NING TEISTE SUGULUSES OLEVATE ISIKUTE VASTASTIKUSED VAHEKORRAD

1. peatükk

Uldeeskirjad.

* § 25. Sissekanne sünni kohta perekonnaseisuaktide raamatus on lapse sünni tõestuseks sissekandes tähendatud vanemalt ja selle vastu võidakse vaielda ainult kohtu korras. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 26. Lapse isa ja ema kantakse sünniregistrisse.

§ 27. Vallaslaps registreeritakse perekonnaseisumetis ema perekonnanime järgi ja antakse talle ema poolt nimetatud isanimi. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 28. Juhul, kui ema astub registreeritud abielu isikuga, kellelt tal oli varem laps ja kes tunnistab end lapse isaks, antakse lapsele isanimeks isa nimi ja, mõlema vanema vastastikusel kokkuleppel, ka isa perekonnanimi. Laps võrdsustatakse igas suhtes registreeritud abielus sündinud lastega. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 29. Emal ei ole õigust pöörduda kohtusse hagiaga isa kindlaks tegemiseks ja alimentide nõudmiseks lapse ülalpidamiseks, kes sündinud isikult, kellega ema ei ole registreeritud abielus.

Kui aga laps on sündinud enne 8. juulit 1944. a. isikult, kellega ema ei ole registreeritud abielus, ja kui see isik on kantud perekonnaseisuaktide registrisse lapse isana, on emal õigus pöörduda hagiavaldusega kohtusse alimentide nõudmiseks lapse ülalpidamiseks. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

Märkus. Enne 8. juuli 1944. a. seadluse väljaandmist sündinud lastel, kelle vanemad ei ole registreeritud abielus, on isa (kes on kantud perekonnaseisuaktide registrisse) surma puhul samasugune pärimisõigus, samuti õigus pensioniga kindlustamisele ja sõjaväelaste perekondade jaoks määratud riiklikule toetusele, kui registreeritud abielus sündinud lastel. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 30. Tühistatud. (ENSV Ülemnõukogu Pre-

siidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 31. T ü h i s t a t u d. (ENSV Ülemnõukogu Pre-siidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 32. T ü h i s t a t u d. (ENSV Ülemnõukogu Pre-siidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

2. peatükk

Suguluses olevate isikute õigused ja kohused

§ 33. Vanemlikke õigusi teostatakse üksnes laste huvides. Nende õiguste ebaseadusliku teostamise korral on kohtul õigus vanemalt neid õigusi ära võtta.

§ 34. Kui vanemal on ühine perekonnanimi, siis see nimi määratakse ka lastele. Kui vanemal on eri perekonnanimed, siis laste perekonnanimed määratakse vanemate kokkuleppel. Vanemate kokkuleppe puudumise korral laste perekonnanime küsimuses määrab laste perekonnanime eestkoste- ja hooldusorgan.

Abielu lõppemise korral säilitavad lapsed perekonnanime, mille nad said sündimisel.

Kui vanem, kelle kasvatada laps jäi pärast abielu lahutust, soovib anda lapsele oma perekonnanime, siis eestkoste- ja hooldusorgan lahendab küsimuse olenevalt lapse huvidest. (ENSV Ülem-

nõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. —
ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 35. Kui vanemad on eri kodakondsusest, kusjuures kas või üks neist lapse sündimise ajal kuulus VNFSV kodakondsusesse, siis tunnustatakse laps juhul, kui ükski vanemaist tema sündimise ajal elas NSVL territooriumil, VNFSV kodanikuks. Kui aga üks vanemaist kuulus VNFSV kodakondsusesse lapse sündimise ajal, kuid mõlemad vanemad elasid sel ajal väljaspool NSVL territooriumi, siis lapse kodakondsus määratakse vanemate kokkuleppel.

* § 36. Kui üks VNFSV kodakondsusesse kuuluvatest ning NSV Liidu territooriumil elutsevatest abikaasadest muudab oma kodakondsust, ei mõjuta see nende laste kodakondsust. Juhul, kui üks VNFSV kodakondsusesse kuuluvatest, kuid väljaspool NSV Liidu territooriumi elutsevatest vanematest lahkub VNFSV kodakondsusest, määratakse laste kodakondsus vanemate kokkuleppel.

§ 37. Vanemate kokkuleppel laste kuuluvuse kohta sellesse või teise usundisse ei ole mingisugust juriidilist tähtsust.

§ 38. Igasugune abinõude tarvitusele võtmine laste suhtes toimub vanemate poolt ühiselt.

§ 39. Vanemate lahtarvamuse korral lahendavad vaidluse eestkoste- ja hooldusorganid vanemate osavõtul.

* § 40. Kui vanemad ei ela koos, siis oleneb nende kokkuleppest, kumma juures peavad alaea-

lised lapsed elama; kokkuleppe puudumisel vanemate vahel lahendab küsimuse rahvakohus üldises hagikorras.

* § 41. Vanemad on kohustatud hoolitsema alaealiste laste eest, eriti nende kasvatuse ja ettevalmistuse eest ühiskondlik-kasulikule tegevusele.

* § 42. Vanemad on kohustatud andma ülalpidamist alaealistele lastele, samuti puudustkannatavaile töövõimetele lastele.

§ 42¹. Alaealiste ja puudustkannatavate töövõimete laste ülalpidamise kohus pannakse ka võõrasisale või -emale juhul:

a) kui nende laste vanemad on surnud;

b) kui vanemal ei ole küllaldasi ainelisi võimeid laste ülalpidamiseks.

Need kohused pannakse võõrasisale või -emale sel juhul, kui laps oli ühe või teise ülalpidamisel või kasvatamisel enne isa või ema surma või enne käesoleva paragrahvi p. „b“ tähendatud tingimuse saabumist.

Võõraslapsed on kohustatud andma ülalpidamist puudustkannatavale töövõimetele võõrasisale või -emale sel juhul, kui nad olid viimaste ülalpidamisel vähemalt kümme aastat.

§ 42². Kes saab pärandi isikult, kes pidas ülal lapsi, või isikult, kel seaduse järgi lasus kohus lapsi ülal pidada, on kohustatud andma ülalpidamist alaealistele või puudustkannatavaile töövõimetele lastele saadud vara suuruse piires.

Neil juhtudel, kui pärandi on saanud mitu isikut,

langeb käesolevas paragrahvis ettenähtud kohus neile solidaarselt ja see pannakse neile proportsionaalselt saadud pärandi suurusele.

M ä r k u s. Käesolevas paragrahvis ettenähtud kohus laste ülalpidamise alal tekib: a) kui nende laste vanemad on surnud või b) kui vanemal pole küllaldaselt ainelisi võimalusi laste ülalpidamiseks.

§ 42³. Isikud, kes võtsid endi juurde lapsi alalisele kasvatamisele ühes ülalpidamise andmisega, on loobumise korral kohustatud maksma alimente alaealistele ja puudustkannatavaile töövõimetuile lastele: a) kui nende laste vanemad on surnud või b) kui vanemal pole küllaldaselt ainelisi võimalusi laste ülalpidamiseks.

Käesolevas paragrahvis ettenähtud kohus ei laiene eestkostjatele ja hooldajatele, samuti mitte neile isikuile, kes on võtnud lapse kasvatada lepingu alusel rahvaharidus- või tervishoiu-osa-konnaga või mõne muu riikliku organiga.

§ 43. Alaealiste laste huvide — nii isiklike kui ka varaliste — kaitse lasub vanemal, kes on laste esindajaiks kohtus ja muudes asutistes.

§ 44. Vanemal on õigus hagikorras tagasi nõuda lapsi igalt isikult, kes hoiab lapsi enda juures ilma seadusliku aluseta või kohtumääruseta, kusjuures kohus ei ole vormiliselt seotud vanemate õigusega ja ta lahendab asja igal üksikul juhul eranditult laste huvidest lähtudes.

§ 45. Vanemal on õigus anda lapsi kasvatamisele ja õpetamisele. Samuti on neil õigus laste nõusolekul sõlmida õpilaseks astumise lepinguid ja lepinguid laste minekuks tööle palgalisena juhtudel ja korras, mis on ette nähtud kehtivas tööseadusandluses.

On keelatud anda lapsi kasvatada ja õpetada isikuile, kes vastavalt käesoleva koodeksi § 77 ei või olla eestkostjaiks ega hooldajaiks.

§ 46. Kui vanemad ei täida laste suhtes oma kohuseid või teostavad laste suhtes oma õigusi ebaseaduslikult, samuti siis, kui nad kohtlevad lapsi julmalt, teeb kohus otsuse laste äravõtmiseks vanemalt ja üleandmiseks eestkoste- ja hooldusorganite hooldamisele, kusjuures kohus võib välja mõista ülalpidamise lapsele mõlemalt vanemalt.

M ä r k u s. Eestkosteorganil on õigus enne asja lahendamist kohtu poolt teha määrus laste äravõtmise kohta vanemalt ja teistelt isikutelt, kelle hoole all lapsed on, kui laste jätmine nende isikute juurde on lastele ohtlik.

§ 47. Vanemlike õiguste äravõtmise korral kohtu kaudu on eestkoste- ja hooldusorgan kohustatud lubama vanemaile lastega kokkusaamist, välja arvatud juhud, kui seesugused kokkusaamised võivad osutada lastele kahjulikuks.

§ 48. Laste ülalpidamise kohused lasuvad mõlemal vanemal; nende poolt antava ülalpidamise suu-

rus määratakse olenevalt nende ainelisest olukorrast.

§ 49. Lapsed on kohustatud andma ülalpidamist oma puudustkannatavaile töövõimetuile vanemaile.

* § 50. Kui vanemad ei soovi anda lastele ülalpidamist, samuti ka kui lapsed ei soovi anda ülalpidamist vanemaile käesoleva koodeksi § 42 ja 49 ettenähtud juhtudel, siis võivad ülalpidamise saamiseks õigustatud isikud nõuda seda kohtukorras.

Vanemalt laste ülalpidamise (alimentide) nõudmise asjus neil juhtudel, kui abielu on registreeritud või kui kostja on sisse kantud lapse vanemana perekonnaseisuraamatuis, teeb kohus ühel ajal hagiavalduse vastuvõtmisega määruse selle kohta, kui suurel määral kostja on kohustatud ajutiselt, kuni vaidluse lahendamiseni, kandma laste ülalpidamise kulusid.

Märkus. Vanemate või laste ainelise olukorra muutumise korral võib kohus kohtuotsust muuta üldises hagikorras.

§ 51. Vanemlike õiguste kaotamine ei vabasta vanemaid laste ülalpidamise kohusest.

* § 51-a. Alimentide väljamõistmisel ühe lapse ülalpidamiseks nõutakse sisse üks neljandik kostja töötasust, kahe lapse ülalpidamiseks — üks kolmandik ja kolme või rohkem lapse ülalpidamiseks — pool kostja töötasust.

Alimentide väljamõistmisel kolhoosnikutelt teostatakse arvutus normipäevade alusel samade määrade järgi.

Kui alimente saav ema-kolhoosnik töötab kostjaga ühes ning samas kolhoosis, kirjutab kolhoosi juhatus normipäevade arvestamisel vastava osa isa väljateenitud normipäevadest (olenevalt laste arvust) vahetult ema arvele. Kui ema töötab teises kolhoosis, siis kannab selle kolhoosi juhatus, kus töötab kostja, isa väljateenitud normipäevadest vastava osa ema arvele normipäevade lõplikul arvestamisel.

§ 52. Isikud, kes ühiselt on kohustatud andma ülalpidamist, vastutavad ühesuurustes osades, välja arvatud juhud, kui kohus, silmas pidades kohustatud isikute erinevat varalist seisundit või mõne äraolekut neist või mingeid muid kaaluvaid põhjusi, tunnustab tarvilikuks jaotada selle kohustuse kandmise teisiti.

§ 53. Vanemate ja laste õigused talundipere vara suhtes määratakse Maakoodeksi vastavate paragrahvidega.

§ 54. Puudustkannatavail alaealistel vendadel ja õdedel on õigus saada ülalpidamist oma õdedelt ja vendadelt, kellel on küllaldasi ainelisi võimalusi, neil juhtudel, kui tähendatud vendadel ja õdedel ei ole võimalik saada ülalpidamist oma vanemilt kas viimaste puudumise või maksuvõimetuse tõttu.

* § 55. Töövõimetul ja puudustkannataval vanaisal ja vanaemal on õigus saada ülalpidamist oma lastelastelt, kel on küllaldasi ainelisi võimalusi, kui neil ei ole võimalik seesugust ülalpidamist

saada omä abikaasalt või lastelt. Samuti on alaealistel puudustkannatavail või töövõimetuil lastelastel õigus saada ülalpidamist küllaldasi ainelisi võimalusi omavalt vanaisalt või vanaemalt, kui neil pole seda võimalik saada oma vanemailt.

§ 56. Talundipere liikmeil sündinud lapsed tunnustatakse selle pere liikmeiks, kelle koosseisu kuuluvad nende isa ja ema.

Kui vanemad kuuluvad eri talundiperede koosseisu, siis võidakse lapsed registreerida neist ühe talundipere liikmeiks vastavalt selle vanema valikule, kelle juures elavad lapsed.

Vaidluse lapse arvamise kohta ühe või teise talundipere koosseisu lahendab kohus, silmas pidades seejuures lapse huvisid. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 56¹. Talundipere liikmeil sündinud lapsed (§ 56) omavad olenemata neist õigustest, mis neil on talundipere liikmeina, õigust saada ülalpidamist isa isiklikust ja ema isiklikust varast käesoleva koodeksi § 48 ja 50 ettenähtud üldistel alustel. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

3. peatükk

Lapsendamine.

§ 57. Lapsendada on lubatud ainult lapse-ealisi ja alaealisi, ning üksnes laste huvides.

§ 58. Lapsendamisõigust ei ole isikuil, kes ei või olla eestkostjaks käesoleva koodeksi § 77 kohaselt.

* **§ 59.** Lapsendamine teostatakse eestkoste- ja hooldusorganite määrusega ja kuulub registreerimisele üldises korras perekonnaseisuameti organis.

M ä r k u s. Nõukogude kodanike laste lapsendamine välismaa kodanike (alamate) poolt, kes elavad NSVL territooriumil, on lubatud käesoleva peatüki eeskirjade täitmise korral, kuid peale selle on igal üksikul juhul tingimata nõutav vastava kubermangu, ringkonna¹ või neile vastava täitevkomitee presiidiumi eriluba.

§ 60. Lapsendamisel võib anda lapsendatavale lapsendaja palvel perekonnanime ja isanime lapsendaja nime järgi.

Lapsendajate palvel võib neid sünniregistrisse kanda lapsendatava vanematenä. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 31. okt. 1944. a. — ENSV T 1944, 10, 107.)

§ 61. Kui lapsendataval on vanemad või kui ta on eestkoste või hoolduse all, siis on lapsendamiseks nõutav vanemlikke õigusi mittekaotanud vanemate, eestkostjate või hooldajate nõusolek.

§ 62. Kui lapsendab isik, kes on abielus, siis on nõutav teise abikaasa nõusolek.

¹ Kehtiva administratiiv-territoriaalse jaotuse kohaselt — oblasti (krai) või rajooni täitevkomitee.

§ 63. Kümneaastaseks saanud lapsi ei saa ilma nende nõusolekuta ei lapsendada, ei anda neile perekonnanime ja isanime lapsendaja nime järgi ega nende lapsendajaid sündiregistrisse kanda vanematena. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 31. okt. 1944. a. — ENSV T 1944, 10, 107.)

§ 64. Lapsendatud ning nende järeltulijad lapsendajate suhtes ja lapsendajad lapsendatute ning nende järeltulijate suhtes loetakse isiklike ja varaliste õiguste ja kohuste alal võrdseiks veresugulastega.

§ 65. Lapsendatu vanemate äraolekul või ilma nende nõusolekuta teostatud lapsendamist võivad eestkoste- ja hooldusorganid tühistada vanemate palvel, kui lapse tagasiandmine neile on kooskõlas lapse huvidega. Üle kümneaastase alaealise lapsendamise tühistamiseks on nõutav tema isiklik nõusolek.

§ 66. Lapsendamise tühistamist kohtukorras võib hageda iga isik või asutis, kui seda nõuavad lapse huvid.

§ 67. Lapsendamise tühistamise korral teeb kohus määruse lapse äravõtmise kohta lapsendajalt ja üleandmise kohta eestkoste- ja hooldusorganite hooldamisele, kusjuures kohus võib lapsele välja mõista ülalpidamise lapsendajalt.

III OSA

EESTKOSTE JA HOOLDUS

1. peatükk

Eestkoste ja hoolduse üldeeskirjad.

* § 68. Eestkoste ja hooldus seatakse teovõimetu isiku, tema seaduslike õiguste ja huvide kaitseks, samuti vara hoidmiseks seaduses ettenähtud juhtudel.

§ 69. Eestkoste seatakse kuni neljateistkümneaastaste alaealiste ning isikute üle, kes on seatud korras tunnustatud nõrgamõistuselisteks või vaimuhaigeiks. Peale selle seatakse eestkoste seaduses ettenähtud juhtudel teadmata äraolijate või surnud isikute varale. Eestkostjad teostavad eestkostetavate nimel ning huvides eestkostetavate õigusi ja täidavad nende kohuseid.

§ 70. Hooldus seatakse neljateistkümne- kuni kaheksateistkümneaastaste alaealiste isikute üle, samuti täisealiste üle, kui need oma füüsilise sei-

sundi tõttu ei suuda iseseisvalt kaitsta oma õigusi. Hooldajad annavad neile isikuile vastavail juhtudel kaasabi nende isikute poolt oma õiguste teostamisel ja nende poolt oma kohuste täitmisel, samuti kaitsevad neid kolmandate isikute kuritarvituste vastu.

§ 71. Vanemad ja lapsendajad on eestkostjaiks ja hooldajaiks ilma erilise määramiseta.

* § 72. Eestkoste- ja hooldusorganiks on kraide ja oblastite (rajoniseeritud oblasteis) täitevkomiteede presiidiumid; oblastite (autonoomseis oblasteis), kubermangude, ringkondade, maakondade ja rajoonide täitevkomiteede ja linnanõukogude presiidiumid, — samuti linna täitevkomiteede presiidiumid maakonnata linnades; rajooni ja valla täitevkomiteed; külanõukogud.

Loetletud eestkoste- ja hooldusorganid tegutsevad erilise Eestkoste- ja hooldusorganite põhimääruse alusel.

M ä r k u s. Täitevkomiteede presiidiumid panevad käesolevas paragrahvis loetletud ülesannete teostamise täitevkomiteede vastavaile osakondadele, eriti alaealiste suhtes — rahvaharidusosakondadele, nõrgamõistuseliste ja vaimuhaigete suhtes — tervishoiuosakondadele, eestkostetavate teiste liikide suhtes — sotsiaalhoolekandeosakondadele.

Nimetatud ülesannete teostamise linna piirides panevad linnanõukogude presiidiumid täitevkomiteede vastavate osakondade linnajaoskondadele.

§ 73. Eestkoste- ja hooldusorganite tegevuse järelevalvet ja nende juhtimist teostab krai, oblasti või kubermangu täitevkomitee presiidium, kelle otsused eestkoste- ja hooldusasjus on lõplikud.

§ 74. Eestkoste ja hoolduse vahendituks teostamiseks määravad eestkoste- ja hooldusorganid eestkostja või hooldaja eestkostetavale või hooldatavale lähedaste isikute hulgast või ühiskondlike organisatsioonide (ametiühingute, talupoegade vastastikuse abistamise komiteede¹ jt.) poolt selleks nimetatud isikute hulgast, seesuguste puudumise korral — teiste isikute hulgast.

Märkus. Maal seatakse eestkoste ja hooldus külanõukogude poolt, kusjuures külanõukogule pannakse eestkostetavate või hooldatavate vara üleskirjutamine, eestkostjate ja hooldajate määramine, eestkoste või hoolduse seadmisest kuulutamine ja eestkostjale tunnistuste väljaandmine, samuti järelevalve teostamine eestkostja ja hooldaja tegevuse üle ning eestkostetavate ja hooldatavate vara perioodiline kontrollimine.

§ 75. Eestkoste ja hooldus seatakse eestkostmisele või hooldamisele kuuluva isiku elukoha järgi või eestkoste alla seatava vara asukoha järgi.

§ 76. Eestkostja ja hooldaja valikul tuleb arvestada valitava isiku isiklikke omadusi, võimeid vas-

¹ Kolhoosnikute vastastikuse abistamise kassade.

tavate kohuste täitmiseks, valitava isiku ja eestkostmisele või hooldamisele kuuluva isiku vahelisi suhteid, samuti võimaluse korral ka eestkostetava soove.

§ 77. Eestkostjaks ja hooldajaks ei või määrata:

a) VNFSV Konstitutsiooni § 69 alusel¹ valimisõiguse kaotanud isikuid;

b) isikuid, kellelt on kohus võtnud vanemlikud õigused;

v) isikuid, kelle huvid on vastuolus eestkostmisele või hooldamisele kuuluvate isikute huvidega või kes on nende isikutega vaenulises vahekorras, ega

g) alaealisi.

M ä r k u s. Käesoleva paragrahvi punktides „a“ ja „g“ loetletud kitsendused ei laiene vanaemaile, välja arvatud juhul, kui nad on vaimuhaiged.

§ 78. Eestkostmisest ja hooldamisest ei või keelduda peale käesolevas paragrahvis ettenähtud juhtude. Eestkostmisest või hooldamisest on õigustatud keelduma: a) need, kes on saanud kuuskümmend aastat vanaks, b) need, kes haiguse, füüsiliste puuduste, varalise seisundi, tegevusala või ameti tõttu ei ole suutelised täitma neid kohuseid, v) isikud, kes endi juures kasvatavad kaht või rohkem lapsi, g) emad, kes toidavad rinnaga või kelle juu-

¹ Vajab muutmist vastavalt NSVL Konstitutsiooni § 135 ja ENSV Konstitutsiooni § 106.

res on laps vanusega kuni kaheksa aastat, ja d) need, kes on juba eestkostjaks või hooldajaks.

* § 79. Alaealise eestkostja on kohustatud hoolitsema eestkostetava kasvatamise ja õpetamise eest ja valmistama teda ette ühiskondlik-kasulikule tegevusele. Vaimuhaige või nõrgamõistuselise eestkostja on kohustatud tarvitusele võtma abinõud eestkostetava ravimiseks ja hoidmiseks seesuguseis tingimustes, mis vastavad eestkostetava tervislikule seisundile.

§ 80. Neil juhtudel, mil eestkostja või hooldaja on määratud käesoleva koodeksi § 74 alusel ühiskondliku organisatsiooni poolt selleks nimetatud isikute hulgast, teostab see ühiskondlik organisatsioon järelevalvet eestkostja või hooldaja tegevuse ning tema eestkoste- ja hooldusalaste kohuste õige täitmise üle, annab temale selles kaasabi ja avaldab eestkoste- ja hooldusorgani ülesandel arvamust.

§ 81. Eestkoste- ja hooldusalaseid kohuseid täidetakse tasuta. Tulutoova vara olemasolul, mis on eestkoste- ja hooldusorgani korralduses, võib nimetatud organ määrata eestkostjale või hooldajale tasu mitte enam kui kümme protsenti tulust, mida saadakse sellest varast.

* § 82. Eestkostetava või hooldatava ülalpidamise kulud, mis eestkoste- ja hooldusorgani poolt on tunnustatud vajalikeks ja kasulikeks, kaetakse eestkostetava või hooldatava vara tuludest, nende mittejätkumise või täieliku puudumise korral —

eestkostetava või hooldatava varast, mis võõrandatakse eestkoste- ja hooldusorganite loal.

M ä r k u s. Kui eestkostetaval või hooldataval vara ei ole, siis esitab eestkoste- ja hooldusorgan sotsiaalhoolekandeorganile taotluse aineliste vahendite saamiseks eestkostetava või hooldatava ülalpidamiseks.

§ 83. Eestkostjal on õigus eestkostetavat välja nõuda igalt isikult, kes eestkostetavat enda juures seadusliku aluseta kinni peab.

§ 84. Vaimuhaigeile eestkoste määramise igast juhust teatavad eestkoste- ja hooldusorganid vasta-vaile tervishoiuorganeile eestkostetava seadmiseks alalise arstliku järelevaatuse alla, mida teostatakse kooskõlas Tervishoiu Rahvakomissariaadi juhendiga.

§ 85. Nende VNFSV kodanike eestkoste- ja hooldusasju, kes asuvad ise või kelle vara on väljaspool NSV Liitu, toimetavad NSV Liidu välis-esindused.

Eestkoste määramist varale, mis on jäänud pärast VNFSV kodaniku surma välismaale, korraldatakse eriseadustega ¹.

¹ NSVL KTK ja RKN-i 13. märtsi 1930. a. määrus „Pärast NSVL kodanike surma välismaale jäänud varale eestkoste seadmise korrast“ (LSKK 1930, nr. 18, art. 194) ja VNFSV VKTK ja RKN-i 20. juuni 1930. a. määrus „Pärast VNFSV kodanike surma välismaale jäänud varale eestkoste seadmise korrast“ (VSKK 1930, nr. 30, art. 391).

Eestkostjate ja hooldajate õigused ja kohused.

§ 86. Eestkostja võib teostada kõiki toiminguid, mida võiks teostada eestkostetav ise, kui ta oleks teovõimeline, või eestkostetava vara valdaja, välja arvatud: a) vara võõrandamine, b) vara pantimine, v) vekslite ja teiste võlakohustuste väljaandmine, g) seadus- või testamendijärgsest pärandist loobumine, d) vara andmine pikaajalisele (tähtajaga üle aasta) rendile, e) eestkostetavale kuuluva ettevõtte tegevuse lõpetamine, ž) seltsilepingute sõlmimine. Nende toimetuste teostamiseks on nõutav eestkoste- ja hooldusorganite nõusolek. Eestkostetava vara kinkimine, samuti käenduslepingu sõlmimine eestkostetava nimel ei ole üldse lubatav.

M ä r k u s: Ilma eestkoste- ja hooldusorganite loata võib toimuda kiiresti rikneva või oma iseloomu järgi müügiks määratud vara müük, samuti tarvitamiskõlbmatuks muutunud vara müük, kui viimase väärtus ei ületa viitkümmend rubla.

§ 87. Lubades vara võõrandamist või pantimist võib eestkoste- ja hooldusorgan eestkostjale ära näidata, missuguste vajaduste rahuldamiseks tuleb saadud summat kasutada.

§ 88. Eestkostja ei või teostada toiminguid eestkostetava endaga ega esindada teda toimingute sõlmimisel või kohtuasjade ajamisel, kui need toi-

muvad ühelt poolt eestkostetava enda ja teiselt poolt eestkostja abikaasa või lähemate sugulaste vahel, ega omandada eestkostetava võlakohustusi; eestkostetava võlgasid eestkostjale, eestkostja abikaasale või sugulastele, mis on tekkinud enne, kui antud isik eestkostjaks määrati, võidakse tasuda ainult eestkoste- ja hooldusorgani loal.

§ 89. Alaealise eestkostetava kasvatada või õpetada andmiseks, samuti vaimuhaige eestkostetava teise isiku ülal pidada andmiseks peab eestkostja nõutama eestkoste- ja hooldusorgani loa.

§ 90. Isikud, kes on käesoleva koodeksi § 70 alusel seatud hoolduse alla, vajavad toimingute teostamiseks hooldaja nõusolekut. Käesoleva koodeksi § 86 loetletud kitsendused laienevad ka hooldajaile. Toimingute teostamiseks nende esemete ja summade kohta, mis on omandatud hooldatava isikliku tööga, ei nõuta eestkoste- ja hooldusorgani nõusolekut.

§ 91. Eestkostjad ja hooldajad teostavad eestkostetavate ja hooldatavate õiguste ja huvide kaitset kõigis asutistes, sealhulgas ka kohtutes, samuti varaliste lepingute sõlmimisel.

* § 92. Eestkoste- ja hooldusorgan võib eestkostjat või hooldajat tema hoolimatuse või oma volituste kuritarvituse korral kõrvaldada tema ülesannete täitmisest eestkostetava või hooldatava enda, riigiasutiste, ühiskondlike organisatsioonide või üksikute kodanike taotlusel, samuti eestkoste- ja hooldusorgani enda algatusel.

§ 93. Eestkostjate ja hooldajate tegevuse peale võivad vastavaile eestkoste- ja hooldusorganeile kaevata eestkostetavad ja hooldatavad, riigi- ja ühiskondlikud asutised ning kolmandad isikud.

§ 94. Kaebused eestkoste- ja hooldusorganite määruste ja korralduste peale esitatakse vastava täitevkomitee presiidiumile, kusjuures krai, oblasti ja kubermangu täitevkomitee presiidium otsustab küsimuse lõplikult.

3. peatükk

Eestkoste- ja hooldusasjade menetlus.

§ 95. Eestkoste- ja hooldusasjade läbivaatamisele kutsub eestkoste- ja hooldusorgan avaldajad, kaebajad, eestkostjad ja hooldajad, asjast huvitatud isikud, tunnistajad, eksperdid, samuti vajaduse korral eestkostetavad ning hooldatavad või isikud, kes peaksid kuuluma eestkostmisele või hooldamisele. Avaldajate, kaebajate ja teiste isikute mitteilmumine ei takista asja läbivaatamist, kui organ, kes need isikud on välja kutsunud, ei tunnusta nende ilmumist kohuslikuks.

§ 96. Eestkoste ja hoolduse seadmise ning selle lõpetamise kohta, eestkostjate ja hooldajate määramise ning nende ametist kõrvaldamise kohta, vara võõrandamise ja pantimise lubamise kohta, õigustest loobumise kohta, kaebuste, aruannete ja iga-

suguste lapse kasvatamisega seoses olevate küsimuste läbivaatamise kohta teevad eestkoste- ja hooldusorganid määrusi, mis kuulutatakse huvitatud isikuile.

§ 97. Kui eestkostetaval või hooldataval on vara mõne teise eestkoste- või hooldusorgani tegevuspiirkonnas, siis võidakse sellele teisele eestkoste- või hooldusorganile teha ülesandeks valitseda ja müüa vara ning teostada teisi toimetusi, mis on seoses eestkostetava või hooldatava varaliste õiguste või huvidega.

§ 98. Alaealiste eestkoste alla seadmise (käesoleva koodeksi § 69) ning eestkostja määramise vajadusest on kohustatud kolme päeva jooksul teatama: a) majavalitsused, majade valdajad ja rentnikud, kui majas on alaealisi, kes peaksid kuuluma eestkoste alla, b) külanõukogud, v) perekonnaseisumeti organid, kui nad surma registreerimisel saavad teada eestkosteta jäänud alaealistest vaeslastest, samuti registreeritud heitlastest ja vaeslastest, g) kohtutäiturid, kui nad vara üleskirjutamisel leiavad alaealisi, kes peaksid kuuluma eestkostmisele, d) kohtuorganid ja miilits seesuguste isikute vahistamisel või nende mõistmisel vabaduskaotusele, kelle hoole all oli alaealisi, kes jäävad seetõttu vajaliku järelevalveta, e) kodanikud, kes on seotud eestkoste või hoolduse alla kuuluvate isikutega sugulussidemete või ühise majapidamise kaudu.

M ä r k u s. Eestkoste- ja hooldusorgan määrab alaealistele eestkoste ka omal algatusel, kui talle saab teatavaks vajadus selle järele.

§ 99. Eestkostetava või hooldatava vara müük toimub eestkoste- ja hooldusorgani määruse alusel kas avalikul enampakkumisel või vabahinna eest, mis vajaduse korral määratakse ekspertide poolt. Enampakkumine kuulub järgnevalt kinnitamisele eestkoste- ja hooldusorgani poolt.

M ä r k u s. Külanõukogudel on õigus eestkoste- ja hooldusasjus maal määrata vajaduse korral, eestkostjate ja hooldajate ettepanekul, enampakkumisi eestkostetava vara müügiks, kui vara väärtus ei ületa 15 rubla. Seejuures pannakse valla (rajooni) täitevkomiteele üldine juhtimine eestkoste- ja hooldusasjus ja vajaduse korral enampakkumiste määramine eestkostetava või hooldatava vara müügiks, kui vara väärtus ületab 15 rubla.

§ 100. Eestkostetavale kuuluvad rahasummad, väärtpaberid ja väärtused, välja arvatud raha, mis on vajalik eestkostetava ülalpidamiseks ja tema vara valitsemiseks, paigutatakse riigiasutistesse (töö-hoiukassad, Riigipanga osakonnad jt.) ja neid ei või eestkostja hoida enda käes.

§ 101. Eestkostjad ja hooldajad esitavad iga aasta hiljemalt 1. veebruariks vastavale eestkoste- ja hooldusorganile kirjaliku aruande eelnenud

aasta kohta. Eestkostja või hooldaja aruanne peab sisaldama mitte ainult andmeid eestkostetava või hooldatava vara valitsemise, tema tulude ning tehtud kulude kohta, vaid ka andmeid selle kohta, kuidas hoolitseti eestkostetava või hooldatava isiku eest, andmeid tema tervise, alaealise eestkostetava kasvatamise ja õpetamise kohta, samuti tema ettevalmistamise kohta kasulikule tegevusele jm.

Eestkoste või hoolduse lõppemisel esitab eestkostja või hooldaja üldaruande vara valitsemise kohta.

§ 102. Aruanded kontrollitakse sisuliselt ning õigeks tunnustamise korral nad kinnitatakse; vastupidisel juhul nõutakse eestkostjalt või hooldajalt seletuste, õigustavate dokumentide jm. esitamist.

4. peatükk

Vaimuhaigete ja nõrgamõistuseliste läbivaatus.

§ 103. Kraide, oblastite, kubermangude, ringkondade ja maakondade eestkoste- ja hooldusorganid määravad juhtudel, kui neil on küllaldasi andmeid eestkoste määramise vajadusest vaimuhaigete ja nõrgamõistuseliste üle, nende läbivaatamiseks erikomisjoni krai, oblasti, kubermangu, ringkonna või maakonna täitevkomitee tervishoiuosakonna juhataja või tema poolt volitatud isiku eesistumisel

ning vähemalt kahe arsti kaasistumisel, kellest vähemalt üks peab olema vaimuhaigustearst¹.

§ 104. Komisjoni istungi ajast ja kohast teatakse isikuile ja asutistele, kes taotlevad läbivaatuse teostamist.

§ 105. Käesoleva koodeksi § 103 tähendatud komisjonil on õigus paigutada läbivaatusele kuuluv isik eriraviasutisse kuni kaheks kuuks või teostada tema üle järelevaatust kodus. Komisjon pärib vajaduse korral seletusi arstilt, kes haiget ravis, ja isikult, kellele viitab haige.

§ 106. Läbivaatuse tulemuste kohta koostatakse üksikasjaline akt, millele kirjutavad alla kõik läbivaatusest osavõtnud isikud; aktis tuleb märkida, kas läbivaadatu on vaimuhaige või nõrgamõistuseline ja kas ta vajab eestkostet.

§ 107. Vaimuhaige tervenenuks tunnustamise ja eestkoste lõpetamise taotluse võivad esitada peale isikute ja asutiste, kes on loetletud käesoleva koodeksi § 98, ka raviasutis, kuhu haige oli paigutatud ravimisele, ning haige ise.

§ 108. Vaimuhaige tervenenuks tunnustamise või eestkoste alt vabastamise asjas teostatav läbivaatus toimub käesoleva koodeksi § 103—106 ettenähtud korras.

§ 109. Läbivaatuse kulud kaetakse läbivaadatud isiku varast; seesuguse vara puudumisel langevad need kulud riigi kanda.

¹ Kehtiva administratiiv-territoriaalse jaotuse juures kohaldatakse seda paragrahvi ka rajooniorganite suhtes.

M ä r k u s. Terveks tunnustatud isiku läbivaatuse kulud kannavad isikud, kes esitasid läbivaatuse taotluse.

§ 110. Arstliku komisjoni määruse peale, millega isik tunnustati vaimuhaigeks või nõrgamõistuseliseks, võib iga huvitatud isik või asutis kaevata ühe kuu jooksul vastava täitevkomitee presiidiumile.

IV OSA

PEREKONNASEISUAKTIDE SISSEKANDMINE

1. peatükk

Uldeeskirjad.

* § 111. Perekonnaseisuaktide (sündide, surma-juhtumite, abiellumiste, abielulahutuste ja lapsendamiste) registreerimine toimub: linnades ja rajoonikeskustes — linnade ja rajoonide perekonnaseisuaktide büroodes, maal ja töölisalevites — küla- ja alevinõukogudes.

VNFSV kodanike poolt perekonna- ja eesnimede muutmine on lubatud, kui nad on saanud 18-aastaseks.

Perekonna- ja eesnimede muutmiste registreerimine toimub:

a) autonoomseis vabariikides — autonoomsete vabariikide siseasjade rahvakomissariaatide perekonnaseisuaktide osakondade loal;

b) kraides ja oblasteis — SiseRK krai- ja oblastivalitsuste perekonnaseisuaktide osakondade loal.

Tähendatud osakonnad kas registreerivad perekonna- või eesnime muutmise või keelduvad seda registreerimast.

M ä r k u s. Käesolevas paragrahvis tähendatud sissekannete tegemine väljaspool NSV Liidu piire pannakse NSV Liidu täievolilistele esindustele ja konsulaatidele.

§ 112. Sündide, surmajuhtumite ja lapsendamiste sissekandmine, samuti tehtud sissekannetest esmatunnistuste väljaandmine toimub tasuta ning on vabastatud igasugustest maksudest.

Abiellumis-, ees- ning perekonnanime muutmise aktide registreerimise eest võetakse kindlaksmääratud maksu. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 113. Perekonnaseisuraamatuid peetakse kahe eksemplaris.

§ 114. Iga sissekanne, mis tehakse vastavasse perekonnaseisuraamatusse, tuleb avalduse esitajaile ette lugeda; sissekandele peavad alla kirjutama avalduse esitajad, kui nad on kirjaoskajad, kui nad aga on kirjaoskamatud, — kaks kirjaoskajat tunnistajat, ja mõlemal juhul veel — akti koostaja ametiisik.

§ 115. Kui on vajadus perekonnaseisuraamatu sissekannete parandamiseks, siis tehakse seda

vaidluse puudumise korral kõrgemalseisvate perekonnaseisuameti organite loal.

§ 116. Perekonnaseisuraamatu sissekannete vastu võivad huvitatud isikud vaielda kohtukorras.

§ 117. Perekonnaseisuraamatute pidamist korraldatakse Siseasjade Rahvakomissariaadi poolt kokkuleppel Kohtu Rahvakomissariaadiga antava juhendiga ¹.

§ 117-a. Ametiisikud, kes on aluseta keeldunud perekonnaseisuaktide registreerimisest, kes ei ole õigeaegselt registreerinud sünde ja surmajuhtumeid, kes ei ole seatud tähtajal esitanud andmeid elanikkonna loomuliku liikumise arvestuseks või on esitanud selleks ebaõigeid andmeid, võetakse kriminaalvastutusele Kriminaalkoodeksi § 111 alusel.

Vastutus sündide ja surmajuhtumite õigeaegse ja õige registreerimise tagamise eest (registreerimistähtaegade ja -korra teatavakstegemine elanikkonnale, registreerimisest hoidumise juhtude väljaselgitamine, perekonnaseisuraamatute õige pidamine jm.) pannakse: linnades — rajoonide ja linnade perekonnaseisuaktide büroode juhatajaile isiklikult, maal aga — vastavate küla- ja alevinõukogude sekretäridele isiklikult.

¹ Käesoleval ajal on perekonnaseisuraamatute pidamine korraldatud NSVL SiseRK 1937. a. ja 1943. a. juhenditega.

a) Sündide sissekandmine.

§ 118. Sünnijuhtumist tuleb teatada hiljemalt ühe kuu jooksul, arvates sündimise päevast, surnud lapse sündimise juhtudel¹ aga hiljemalt 24 tunni jooksul, arvates sünnitamise hetkest.

Märkus. Avalduse esitamiseks kohustatud isikut, kes on registreerimisest kõrvale hoidunud või kes kaaluva põhjusega² ei ole kinni pidanud registreerimistähtajast, karistatakse rahatrahviga 25 kuni 100 rublani, mille määravad rajoonide täitevkomiteed, linnade, külade ja alevite nõukogud.

§ 119. Sünnijuhtumist teatavad suuliselt või kirjalikult sünnikoha või ükskõik kumma vanema elukoha perekonnaseisuameti organile mõlemad vanemad või üks neist; vanemate haiguse või surma korral, samuti neil juhtudel, kui vanemal on mõ-

¹ Vastavalt NSVL SiseRK juhendile kuuluvad registreerimisele surnult sündinud, kes on sündinud mitte varem kui pärast kuuekuulist rasedust; enne kuut kuud rasedust sündinud vililane loetakse nurisünnituseks ja see registreerimisele ei kuulu.

² Kaaluvaiaks põhjusteks võidakse NSVL SiseRK juhendi kohaselt lugeda: a) vanemate või sugulaste haigust, mis teeb neile võimatuks kodunt väljatuleku, b) vanemate või sugulaste surma või stiihilist takistust, mis katkestab ühendusteel perekonnaseisuameti organi asukoha ja vanemate elukoha vahel.

nel muul põhjusel võimatu sünni registreerida, võivad seda teha sugulased või lähemad naabrid või selle sünnitusabi-asutise administratsioon, kus viibis ema lapse sünnitamise ajal.

§ 120. Sünnijuhtumi sissekandes peab olema märgitud: sündimise aeg ja koht, lapse sugu, temale antav ees- ja perekonnanimi, vanemate ees-, isa- ja perekonnanimed, alaline elukoht, tegevusala ja vanus.

§ 121. T ü h i s t a t u d. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 122. Surnud lapse¹ sünni kohta tehakse vastav märges sünniregistri erilahtrisse.

§ 123. Heitlaps tuleb registreerida tema leidja, lastekodu (lastesõime) administratsiooni või Töölis-Talupoegade Miilitsa organite avalduse põhjal hiljemalt kolme ööpäeva jooksul, arvates tema leidmisest; avaldusele tuleb lisandada miilitsa või selle puudumisel külanõukogu poolt koostatud protokoll, milles on märgitud lapse leidmise aeg, koht ning olustik.

b) Surmajuhtumite sissekandmine.

§ 124. Surmajuhtumite registrisse kantakse surmajuhtumid ja isiku surnuks tunnustamised notariaal- või kohtukorras.

¹ Vt. allmärkust¹ leheküljel 45.

§ 125. Surmajuhtumist tuleb teatada hiljemalt kolme ööpäeva jooksul, neist surmajuhtumeist aga, mis on toimunud vägivalda, enesetapmise või õnnetusjuhu tagajärjel, samuti laiba leidmisest tuleb teatada hiljemalt 24 tunni jooksul, arvates suremisest või laiba leidmisest, kusjuures nende viimaste juhtude registreerimiseks on nõutav arstitunnistus surma põhjuse kohta.

M ä r k u s. Avalduse esitamiseks kohustatud isikut, kes on registreerimisest kõrvale hoidunud või kes kaaluva põhjusega¹ ei ole kinni pidanud registreerimistähtajast, karistatakse rahatrahviga 25 kuni 100 rublani, mille määravad rajoonide täitevkomiteed, linnade, külade ja alevite nõukogud.

§ 126. Surmajuhtumist peavad kirjalikult või suuliselt teatama isikud, kes elasid koos surnuga, kui aga neid pole, siis majavalitsus, naabrid või selle asutise (haigla, parandusliku töö asutise jt.) administratsioon, kus isik suri, või miilits, kes laiba leidis.

§ 127. Surmajuhtumi avalduses märgitakse ära kõik avaldajale teadaolevad andmed surnu kohta, eriti: surnu ees-, isa- ja perekonnanimi, sünniaasta ja viimane elukoht, tema perekondlik seis, surma aasta, kuu ja päev, surma põhjus, samuti surmajuhtumi kohta avalduse teinud isiku ees-, isa- ja perekonnanimi ning elukoht.

¹ Vt, allmärkust, ² leheküljel 45.

§ 128. Surmajuhtum peab olema tõendatud arstitunnistusega, seal aga, kus see võimatu, kahe tunnistaja poolt.

§ 129. Laiba leidmise avaldusele lisandatakse miilitsa poolt koostatud protokoll.

* § 130. Kohtumäärus isiku surnuks tunnustamise kohta registreeritakse neil juhtudel, kui surmajuhtum kindlaks tehakse kohtu poolt, surnuks tunnustatud isiku viimase teadaoleva elukoha järgi; registreerimisel märgitakse ära kohtu nimetus ja kohtumääruse tegemise aeg.

v) Abielude ja abielulahutuste sissekandmine.

§ 131. Isikud, kes soovivad abielu registreerida, teevad selle kohta avalduse ühe avaldaja elukoha perekonnaseisuameti organile.

§ 132. Abielu registreerijad peavad avalduse tegemisel esitama oma isikut tõendavad dokumendid, allkirja selle kohta, et neil ei ole abiellumiseks käesoleva koodeksi I osa 2. peatükis tähendatud takistusi ning et nad on vastastikku teadlikud teineteise tervislikust seisundist, eriti sugu-, vaimu- ja tuberkuloosihaiguste suhtes, ning teatama, arvult mitmendasse abiellu kumbki neist astub ja kui palju on neil kummalgi lapsi. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 133. Vastutav ametiisik, kes abielu registreerib, on kohustatud abiellujaile ette lugema käes-

oleva koodeksi § 4, 5 ja 6 ning hoiatama, et nad langevad valeandmete esitamise eest kriminaalvastutuse alla. Tehtud sissekanne loetakse pärast seda läbi, kirjutatakse abiellujate poolt alla ning kinnitatakse ametiisiku poolt.

§ 133¹. Abielu registreerimise kohta tehakse kohustuslik sissekanne registreeritavate passidesse, abikaasa perekonna-, ees- ja isanime, sünniaasta ja abielu registreerimise koha ning aja äramärkimisega. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 134. Abielu sissekandmine võib abiellujate soovil toimuda ka tunnistajate juuresolekul.

§ 135. Kui enne abielu sissekande allakirjutamist saabub kelleltki avaldus registreerimist keelavate seaduslike takistuste kohta, siis on ametiisik kohustatud registreerimise peatama ning nõudma avaldajalt vastavate dokumentaalsete tõendite esitamist perekonnaseisuameti organi juhataja poolt määratud tähtpäevaks.

§ 136. NSV Liidu territooriumil välismaalaste vahel sõlmitud abielud registreeritakse üldistel alustel. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 18. juulist 1947. a. — ENSV T 1947, 23, 203.)

M ä r k u s. Vastastikkuse alusel lubatakse välismaalaste vahelisi abielusid registreerida NSV Liidu territooriumil tegutsevate vastavate riikide konsulaatides ja saatkondades käesoleva koodeksi I osa 2. peatükis ettenähtud tingimuste silmaspidamisel.

§ 137. Välismaalaste abielud, mis on sõlmitud väljaspool NSV Liidu territooriumi vastavate riikide seaduste kohaselt, tunnustatakse NSV Liidu territooriumil käesoleva koodeksi I osa 1. peatüki mõtte kohaselt nõutaval viisil vormistatuiks.

§ 138. Tehtud kohtuotsuse alusel perekonnaseisuameti organid registreerivad perekonnaseisuraamatus abielulahutusi, annavad välja abielulahutuse tunnistuse, mille väljaandmisel tehakse märke lahutamise kohta mõlema abikaasa passile ning võetakse ühelt või mõlemalt abikaasalt kohtu otsuse järgi 500 kuni 2000 rubla. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 139. T ü h i s t a t u d. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 140. T ü h i s t a t u d. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 140¹. T ü h i s t a t u d. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 140². T ü h i s t a t u d. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 14. juulist 1945. a. — ENSV T 1945, 26, 391.)

§ 141. Välismaalastele väljaantud dokumendid abielu lahutuse kohta, mis on toimunud vastavate

riikide seaduste kohaselt, loetakse võrdseiks abielude lõppemise registreerimise raamatute väljavõtetega.

g) Muud sissekanded.

§ 142. Vastavate organite määrused lapsendamise, perekonnanime muutmise, emaduse tunnustamise või sünnisissekannete parandamise või täiendamise kohta tuleb esitada perekonnaseisuameti organeisse vastavate sissekannete tegemiseks kahe nädalase tähtaja jooksul. (ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 18. juulist 1947. a. — ENSV T 1947, 23, 203.)

§ 143. T ü h i s t a t u d .

**ABORTIDE KEELUST, MATERIAALSE ABI SUU-
RENDAMISEST SUNNITAJAILE, RIIKLIKU ABI
SISSESEADMISEST LASTERIKASTELE, SUNNI-
TUSMAJADE, LASTESÕIMEDE JA LASTEAEDADE
VÕRGU LAIENDAMISEST, KRIMINAALKARIS-
TUSE KÕRGENDAMISEST ALIMENTIDE MITTE-
MAKSMISE EEST NING MÕNINGAIST MUUDA-
TUSIST SEADUSANDLUSES ABIELULAHUTUSE
KOHTA**

NSVL KTK ja RKN-i määrus 27. juunist 1936. a.
(LSKK 1936, nr. 34, art. 309).

(Väljavõte¹)

Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, pannes aluse igasuguse klassiekspluatatsioonile ja klasside eneste hävitamisele, sai ühtlasi ka naiste täieliku ning lõpliku orjusest vabastamise alguseks.

Üheski riigis maailmas ei kasuta naine nii täie-

¹ Välja on jäetud: III osa — „Sünnitusmajade võrgu laiendamisest“, IV osa — „Lastesõimeade võrgu laiendamisest“, V osa — „Lasteaedade võrgu laiendamisest“ ja VII osa — „Seaduses tähendatud abinõude finantseerimisest 1936. aastal“.

likku võrdõiguslikkust kõigis poliitilise ja ühiskondliku elu valdkondades ning perekonnaelus kui NSV Liidus.

Üheski riigis maailmas ei saa naine kui ema ja kodanik, kellel lasub suur ja vastutusrikas kodanikkude sünnitamise ja kasvatamise kohus, sellise austuse osaliseks ega oma sellist seaduslikku kaitset kui NSV Liidus.

Kuid esimesil aastail pärast kodusõda ja relvastatud interventsiooni tekkinud majanduslik laos riigis ja revolutsioonieelse ajajärgu pärandina esinev naiste kultuuritaseme madalus ei võimaldanud neil kohe täielikult kasutada neile seadusega antud õigusi ning ilma kartuseta tuleviku pärast täita oma kohuseid kodanikuna ning emana, kes on vastutav laste sünni ja esialgse kasvatuse eest. Seoses sellega lubas nõukogude võim 18. nov. 1920. a. naistele abortide tegemise (raseduse kunstliku katkestuse), kuni, nagu kirjutas Tervishoiu Rahvakomissariaat ja Kohtu Rahvakomissariaat, „minevikumoraali jäänused ja oleviku rasked majanduslikud tingimused veel sunnivad osa naisi ette võtma seda operatsiooni“ (VSKK 1920, nr. 90).

Juba 1913. a. kirjutas Lenin, et teadlikud töölised on „neomaltusianismi järeleandmatud vaenlased — selle voolu, mis on määratud eelarvamustesse tardunud ja ennastarmastavale väikekodanlikule paarikesele, kes hirmuga pomiseb: annaks jumal endilgi kuidagi hinge sees hoida, lapsi parem juba pole vaja“.

Kuid tõstes häält abordi kui sotsiaalse pahe vastu leidis Lenin, et aborti üksnes keelavad seadused on temaga võitlemiseks ilmselt mitteküllaldased. Veel enam, ta näitas, et kapitalismi tingimustes need seadused peegeldavad ainult „valitsevate klasside silmakirjalikkust“, sest et nad „ei ravi kapitalismi paiseid, vaid muudavad nad rõhutatud massidele eriti kurjaloomulisteks ja rasketeks“ (V. I. L e n i n, Teosed, 19. kd., v. k., lk. 206—207).

Ainult sotsialismi tingimustes, kus puudub inimese eksploateerimine inimese poolt ja kus naine on ühiskonna täieõiguslik liige ning töötajate progresseeruv majandusliku heaolu tõus on ühiskondliku arengu seaduseks, võib tõsiselt päevakorrale võtta võitluse aboriga, muuhulgas ka seda keelavate seaduste abil.

Kapitalistliku eksploatatsiooni hävitamine NSV Liidus, majandusliku heaolu kasv ning töötajate poliitilise ja kultuurilise taseme hiigeltõus võimaldavad tõsta küsimust Tervishoiu Rahvakomissariaadi ja Kohtu Rahvakomissariaadi 18. nov. 1920. a. määruse muutmise kohta.

Naiste ja nende laste vajalik materiaalne kindlustamine, riiklik abi lasterikastele, sünnitusmajade, lastesõimede ja lasteaedade võrgu maksimaalne laiendamine, abikaasade lahuselu puhul isa poolt lapse ülalpidamiseks makstavate summade miinimumi seaduslik kindlaksmääramine ühelt poolt ja abortide keeld teiselt poolt, ühes karistuse kõrgendamisega kohtu poolt väljamõistetud laste-ülalpidam-

misraha kuritahtliku mittemaksmise eest, ning mõningate muudatuste sissevõtmine seadusandlusesse abielulahutuse kohta, selleks et võidelda kerge-meelse suhtumise vastu perekonnasse ja perekondlikesse kohustesse, — see on tee, millele tuleb asuda selle suure, kogu elanikkonda haarava küsimuse lahendamisel. Selles suhtes tuleb Nõukogude valitsus vastu töötavate naiste rohkearvulistele avaldustele.

Seoses eeltooduga ning arvestades projekti arutlemisel kodanike poolt tehtud mõningaid märkusi, NSVL Kesktäitevkomitee ja Rahvakomissaride Nõukogu määravad:

I. Abortide keelust.

1. Seoses abortide kindlakstehtud kahjulikkusega keelata nende tegemine nii haiglais ja spetsiaalseis ravi-asutistes kui ka arsti juures kodus ning rasedate erakortereis. Abordi tegemist lubada erandina vaid neil juhtudel, kui raseduse jätkumine on rasedale naisele elukardetav või ähvardab teda raske tervisekahjustusega, samuti kui vanemal on raskeid päritavaid haigusi, ning seda lubada ainult haiglais ja sünnitusmajades.

2. Abordi tegemise eest väljaspool haiglat, või olgugi haiglas, kuid tähendatud tingimuste rikkumisega, määrata aborti teinud arstile kriminaalkaristusena kinnipidamine türmis 1 kuni 2 aastani, aborti tegemise eest aga antisanitaarsetes tingi-

mustes või isikute poolt, kel ei ole arstiteaduslikku eriharidust, määrata kriminaalkaristusena kinnipidamine türmis mitte alla 3 aasta.

3. Naise sundimise eest aborti tegemisele määrata kriminaalkaristusena kinnipidamine türmis kuni 2 aastani.

4. Rasedaile naistele, kes aborti teevad tähendatud keeldu rikkudes, määrata kriminaalkaristusena ühiskondlik laitus, abortide keelu seaduse korduval rikkumisel aga — trahv kuni 300 rublani.

II. Riikliku materiaalse abi suurendamisest sünnitajale ja riikliku abi sisseseadmisest lasterikastele.

5. T ü h i s t a t u d. (NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 8. juulist 1944. a.)

6. Suurendada emale lapse toitmiseks antava toetuse määra 5 rublalt 10 rublani kuus¹.

7. Mittekindlustatud töötavate naiste — kooperatiivartellide ja -ettevõtete liikmete — suhtes määrata, et tähendatud toetused maksavad välja kooperatiivsed vastastikuse abistamise kassad samadel alustel.

8. T ü h i s t a t u d. (NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 8. juulist 1944. a.)

9. Kohaldada kriminaalkaristust juhtudel, mil keeldutakse naise tööle võtmast raseduse motiivi-

¹ Riikliku sotsiaalkindlustuse summadest lapse toitmiseks antava toetuse määra on suurendatud 10 rublalt 20 rublani kuus. Vt. ka lk. 94.

del või neile samadel motiividel töötasu vähendatakse, nähes seaduses ette, et üheaegselt raseda naise üleviimisega kergemale tööle tuleb talle tingimata säilitada endine töötasu viimase 6 kuu keskmise töötasu suurus.

10. T ü h i s t a t u d. (NSVL Ülemnõukogu Preiidiumi seadlus 8. juulist 1944. a.)

VI. Lasteaedade juhtimise korra muutmisest.

22. Muuta NSVL Rahvakomissaride Nõukogu määrus 6. juulist 1935. a. (LSKK 1935, nr. 35, art. 309) kõigi lasteaedade juhtimise ja valitsemise koondamise kohta liiduvabariikide hariduse rahvakomissariaatide süsteemi, andes üle majanduslikkude rahvakomissariaatide, asutiste ja ettevõtete korraldusesse need lasteaiad, kus käivad nende asutiste ja ettevõtete tööliste ning teenistujate lapsed, ja jättes hariduse rahvakomissariaatide korraldusesse ainult need lasteaiad, mis teenindavad väikseid asutisi ja ettevõtteid, kellel omi lasteaedu ei ole. Lasteaedade vahenditu juhtimine panna selle ettevõtte või asutise administratsioonile, kelle juures lasteaed asub, kaasa tõmmates nende ettevõtete ja asutiste vabriku-tehase komiteed ja komsomoli organisatsioonid. Liiduvabariikide hariduse rahvakomissariaatide hooleks jätta üldine pedagoogiline juhtimine, lasteaedade võrgu õige väljaarendamise kontroll ja pedagoogilise kaadri ettevalmistamine.

VIII. Kriminaalkaristuse kõrgendamise alimementide mittemaksmise eest ning muudatusist seadusandluses abielulahutuse kohta.

27. T ü h i s t a t u d. (NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 8. juulist 1944. a.)

28. T ü h i s t a t u d. (NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 8. juulist 1944. a.)

29. Alimementide väljamõistmisel sisse nõuda ühe lapse ülalpidamiseks $\frac{1}{4}$ kostja töötasust, kahe lapse ülalpidamiseks — $\frac{1}{3}$ ja kolme või rohkem lapse ülalpidamiseks — 50 protsenti kostja töötasust.

30. Kolhoosnikutele tehakse arvutus normipäevade alusel samade normide järgi.

Kui alimente saav ema-kolhoosnik töötab kostjaga ühes ning samas kolhoosis, kohustada kolhoosi juhatust normipäevade arvestamisel kirjutama vastava osa isa väljateenitud normipäevadest (olevalt laste arvust) vahetult ema arvele. Kui ema töötab teises kolhoosis, siis kannab selle kolhoosi juhatust, kus töötab kostja, isa väljateenitud normipäevadest vastava osa ema arvele normipäevade lõplikul arvestamisel.

31. Kõrgendada kriminaalkaristust kohtu poolt väljamõistetud laste-ülalpidamise vahendite mitteandmise eest — kuni 2-aastase kinnipidamiseni türmis, pannes alimementide maksmisest kõrvalehoi-duja otsimise kulud tema arvele.

RIIKLIKU ABI SUURENDAMISEST RASEDATELE
NAISTELE, LASTERIKASTELE JA VALLASEMA-
DELE, EMAD- JA LASTEKAITSE TUGEVDAMI-
SEST, AUNIME „SANGAR-EMA“ SISSESEADMI-
SEST JA ORDENI „EMA AU“ NING MEDALI
„EMAMEDAL“ ASUTAMISEST¹

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 8. juulist
1944. a.

(NSVL Ülemnõukogu Teataja 1944. a. nr. 37.)

Hoolitsus laste ja emade eest ning perekonna tugevdamine on alati olnud nõukogude riigi üheks tähtsaimaks ülesandeks. Kaitstes ema ja lapse huve annab riik suurt materiaalset abi rasedatele nais-tele ja emadele laste ülalpidamiseks ja kasvatami-seks. Sõja ajal ja pärast sõda, kui paljudel pere-kondadel on tavaliselt suuremaid materiaalseid raskusi, on vajalik riikliku abi osutamise edasine laiendamine.

¹ Vt. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlust 19. maist 1949. a. „Lasterikaste ja vallasemade riikliku abistamise ning naiste töö- ja elukondlike tingimuste parandamisest“ (vt. lk. 79).

Selleks, et suurendada materiaalselt abi rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele, et ergutada laste arvu kasvu ja tugevdada emade ja laste kaitset, Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

I. Riikliku abi suurendamisest lasterikastele ja vallasemadele.

1. Määrata, et seni kehtinud korra asemel, mille järgi riiklikku abiraha anti lasterikastele emadele, kel on kuus last, seitsmenda ja iga järgneva lapse sündimisel, — antakse riiklikku abiraha lasterikastele emadele (mehelolevatele ja leskedele), kel on kaks last, kolmanda ja iga järgmise lapse sündimisel.

2. Riikliku abiraha väljamaksmist lasterikastele emadele teostada järgmises korras ja ulatuses ¹:

	Ühe- kordselt	Igakuu- liselt
emadele, kel on kaks last, kolmanda lapse sündimisel	400 rbl.	— rbl.
emadele, kel on kolm last, neljanda lapse sündimisel	1300 „	80 „

¹ Alates 1. jaanuarist 1948. a. makstakse lasterikastele emadele riiklikku abiraha NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 25. novembri 1947. a. seadlusega määratud ulatuses (vt. lk. 77).

	Ühe- kordselt	Igakuu- liselt
emadele, kel on neli last, viienda lapse sündimisel	1700 rbl.	120 rbl.
emadele, kel on viis last, kuuenda lapse sündimisel	2000 „	140 „
emadele, kel on kuus last, seitsmenda lapse sündimisel	2500 „	200 „
emadele, kel on seitse last, kaheksanda lapse sündimisel	2500 „	200 „
emadele, kel on kaheksa last, üheksanda lapse sündimisel . .	3500 „	250 „
emadele, kel on üheksa last, kümnenenda lapse sündimisel	3500 „	250 „
emadele, kel on kümme last, igajärgmise lapse sündimisel	5000 „	300 „

Igakuulist abiraha lasterikastele emadele maksakse alates lapse teisest eluaastast tema viieaastaseks saamiseni.

Emadele, kel käesoleva seadluse andmise päevaks on kolm, neli, viis või kuus last, makstakse käesolevas paragrahvis ettenähtud abiraha iga lapse pealt, kes on sündinud pärast käesoleva seadluse ilmumist.

Emadele, kel käesoleva seadluse väljaandmise päevaks on seitse või rohkem last, jääb õigus lasterohkuse abiraha saamiseks selles korras ja ulatuses, mis on kehtima pandud NSVL KTK ja RKN-i määrusega 27. juunist 1936. aastal, ja nimelt:

seitsmenda, kaheksanda, üheksanda ja kümnenda lapse pealt — 2000 rubla igaühe kohta igal aastal viie aasta jooksul, alates lapse sündimisest; ühe- teistkümnenda ja iga järgmise lapse pealt — 5000 rubla ühekordselt ja igal aastal 3000 rubla nelja aasta jooksul, alates teisest aastast pärast lapse sündimist. Iga järgneva lapse sündimisel pärast käesoleva seadluse andmist makstakse abiraha seadiuse käesoleva paragrahviga kehtimapanud korras ja ulatuses.

Riikliku lasterohkuse abiraha määramisel võetakse arvesse ka lapsed, kes on hukkunud või teadmata kadunud Isamaasõja rinnetel.

3. Sisse seada riiklik abiraha vallasemadele (kes ei ole abielus) pärast käesoleva seadluse andmist sündinud laste ülalpidamiseks ja kasvatamiseks järgmises ulatuses: 100 rubla kuus ühe lapse pealt, 150 rubla — kahe lapse pealt ja 200 rubla — kolme või enam lapse pealt¹.

Riiklikku abiraha vallasemadele makstakse kuni laste kaheteistkümneaastaseks saamiseni.

Vallasemadele, kel on kolm või enam last, makstakse käesolevas paragrahvis ettenähtud riiklikku abiraha täiendavalt lasterohkuse abirahale, mida saadakse vastavalt käesoleva seadluse teisele paragrahvile.

¹ Alates 1. jaanuarist 1948. a. makstakse vallasemadele riiklikku abiraha NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 25. novembri 1947. a. seadlusega määratud ulatuses (vt. lk. 77).

Abiellumisel säilitab vallasema õiguse käesolevas paragrahvis ettenähtud abirahale.

Emad, kes saavad alimente enne käesoleva seadluse ilmumist sündinud laste pealt, säilitavad õiguse alimentide saamiseks kuni lapse täisikka jõudmiseni ja käesolevas paragrahvis ettenähtud abiraha neile ei anta.

1944. aastal enne käesoleva seadluse kehtestamist sündinud laste emadel, kes ei saa nende pealt alimente, on õigus käesolevas paragrahvis ettenähtud abiraha saamiseks.

4. Kui vallasema soovib oma last paigutada lasteasutisse kasvatamiseks, on lasteasutised kohustatud last vastu võtma ülalpidamiseks ja kasvatamiseks täielikult riigi kulul.

Emal on õigus oma last lasteasutisest tagasi võtta, et teda ise üles kasvatada.

Lapse lasteasutises viibimise aja eest riiklikku abiraha lapse pealt ei maksta.

5. Suurendada ühekordset abiraha, mis antakse välja sotsiaalkindlustuse summadest ja kooperatiivsete artellide vastastikuse abistamise kassadest vastsündinud lapse jaoks, 45 rublalt 120 rublani. Määrata, et emadele peab olema kindlustatud võimalus osta mainitud summa eest komplekt pesu vastsündinu jaoks.

II. Rasedate naiste ja emade soodustuste suurendamisest ja emade- ja lastekaitseasutiste võrgu laiendamisest ¹.

6. Pikendada puhkust raseduse ja sünnituse puhul naistöölitele ja -teenistujatele 63 kalendripäevalt 77 kalendripäevale, määrates puhkeaja kestuse 35 kalendripäevale enne sünnitust ja 42 kalendripäevale pärast sünnitust, makstes selle aja eest riiklikku abiraha varem kehtimapanud ulatuses. Juhtumil, kui sünnitus on ebanormaalne või kui on sündinud kaksikud, antakse puhkust pärast sünnitust 56 kalendripäeva ulatuses.

Kohustada ettevõtete ja asutiste juhatajaid korraldama rasedatele naistele järjekordse puhkuse andmist, ajaldades seda rasedus- ja sünnituspuhkusele.

7. Mitte kasutada rasedaid naisi, alates raseduse neljandast kuust, ületunnitöödel ettevõtetes ja asutistes ning rinnalapsi omavaid naisi öistel töödel lapse imetamise perioodil.

8. Kahekordistada täiendavat toiduainetenormi rasedatele naistele, alates raseduse kuuendast kuust, ja imetajatele emadele imetamise nelja kuu jooksul ².

¹ Vt. lk. 79.

² Vt. NSVL Ministrite Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee 14. detsembri 1947. a. määrust „Rahareformi teostamise ja toiduainete ning tööstuskaupade kaartide kaotamise kohta“.

9. Kohustada ettevõtete ja asutiste juhatajaid abistama rasedaid naisi ja imetajaid emasid neile lisatoiduainete andmisega abimajanditest.

10. Vabastada 50 protsendi ulatuses maksust laste paigutamise eest lasteaedadesse ja -sõimedesse vanemad¹:

kellel on kolm last ja kes teenivad kuni 400 rubla kuus;

kellel on neli last ja kes teenivad kuni 600 rubla kuus;

kellel on viis ja enam last, vaatamata teenistuse suurusele.

11. NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogule teha ülesandeks:

a) kinnitada plaan, mille kohaselt vabariikides ja oblastites täiendavalt organiseeritakse emade ja laste maju, samuti aga ka eripuhkekodusid puudustkannatavatele rasedatele vallalistele naistele ja nõrga tervisega imetajatele emadele, kasutades neis puhkajaid jõukohastel töödel;

b) kinnitada rahvakomissariaatide ja ametkondade lasteasutiste võrgu laiendamise plaan, silmas pidades, et see hõlmaks täielikult kõiki teenindamist vajavaid lapsi, ette nähes laste nõuandlate ja piimaköövide võrgu laiendamist, rinnalastesõimede, lasteaedade juures asuvate õhtuste rühmituste ja sünnitusabi-asutiste organiseerimist saksa röövvalutajatest vabastatud piirkondades;

¹ Vt. lk. 80.

v) ette näha lastesõimede, lasteaedade, rinnalaste toitmise tubade ja naise isikliku tervishoiu tubade kohustuslikku organiseerimist ettevõtetes ja asutistes, kus massiliselt kasutatakse naiste tööjõudu;

g) kohustada rahvakomissariaate projektides tööstusliku ehitustegevuse alal ette nägema lasteasutiste (sõimed, lasteaiad, ema ja lapse toad) ehitamist, mis täielikult hõlmaksid antud ettevõtte naistööliste ja teenistujate teenindamist vajavad lapsed;

d) kinnitada abinõud laste rõivaste, jalanõude, laste tervishoiu- ja sanitaarsemete ja laste teiste tarbeesemete tootmise tunduvaks laiendamiseks nii lasteasutiste jaoks kui ka elanikkonnale müümiseks, samuti ka lasterõivaste õmblustöökodade võrgu ja emade- ja lastekaupluste võrgu laiendamiseks.

III. Medali „Emamedal” ja ordeni „Ema au” asutamisest ja aunime „Sangar-ema” sisseseadmisest.

12. Asutada I ja II järgu medal „Emamedal”, et autastada emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud:

viis last — II järgu medaliga;
kuus last — I järgu medaliga.

13. Asutada I, II ja III järguga orden „Ema au”, et

autasustada emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud:

- seitse last — III järgu ordeniga;
- kaheksa last — II järgu ordeniga;
- üheksa last — I järgu ordeniga.

14. Määrata, et emale, kes on sünnitanud ja kasvatanud kümme last, antakse aunimi „Sangar-ema“ ordeni „Sangar-ema“ ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja annetamisega.

15. Autasustamine ordeniga „Ema au“ ja medalitega „Emamedal“ ja aunime „Sangar-ema“ andmine toimub viimase lapse üheaastaseks saamisel, kui on elus selle ema teised lapsed.

Ema autasustamisel võetakse arvesse ka lapsed, kes on hukkunud või teadmata kadunud Isamaasõja rinnetel.

IV. Vallaliste ja vähelapseliste NSV Liidu kodanike maksustamisest.

16. NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 1941. aasta 21. novembri seadluse „Vallaliste ja lasteta NSV Liidu kodanike maksustamisest“ muutmiseks määrata, et maksustamisele kuuluvad lasteta ning üht ja kaht last omavad kodanikud: mehed 20 kuni 50 aasta vanuseni ja naised 20 kuni 45 aasta vanuseni.

17. Maksu võtta järgmises ulatuses:

- a) kodanikelt, kes maksavad tulumaksu, laste-

tuse puhul 6% sissetulekust, ühe lapse puhul — 1% ja 2 lapse puhul 1/2% sissetulekust;

b) kolhoosnikutelt, üksiktalupidajailt ja teistelt kodanikelt, kes kuuluvad majapidamisesse, mis on maksustatud põllumajandusmaksuga, lastetuse puhul — 150 rubla aastas, ühe lapse puhul — 50 rubla aastas ja kahe lapse puhul — 25 rubla aastas;

v) teistelt kodanikelt lastetuse puhul — 90 rubla aastas, ühe lapse puhul 30 rubla ja kahe lapse puhul — 15 rubla aastas.

18. Maksust vabastada:

a) rea-, seersandi- ja vanematekoosseisu kuuluvad sõjaväelased;

b) tegevarmee ja tegevlaevastiku väeosade ja asutiste ohvitseride koosseisu kuuluvad sõjaväelased;

v) käesoleva paragrahvi punktis „a” ja „b” märgitud sõjaväelaste naised;

g) naised, kes saavad riigilt laste ülalpidamiseks abiraha või pensioni;

d) kodanikud, kelle lapsed on Isamaasõja rinnetel langenud või teadmata kadunud;

e) kesk- ja kõrgemate koolide õpilased — mehed ja naised kuni 25. eluaastani;

ž) I ja II grupi invaliidid.

V. Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste muutmisest.

19. Määrata, et ainult registreeritud abielu annab abielupooltele liiduvabariikide abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksites ettenähtud õigused ja kohustused.

Isikud, kes on tegelikus abieluvahekorras enne käesoleva seadluse väljaandmist, võivad oma vahekorrad vormistada abielu registreerimise teel, ära näidates faktilise kooselu aja.

20. Tühistada ema õigus pöörduda hagiavalduksiga kohtusse isaduse kindlaksmääramiseks ja alimentide nõudmiseks lapse ülalpidamiseks isikult, kellelt laps sündinud ja kellega ema ei ole registreeritud abielus.

21. Määrata, et perekonnaseisumeti organis registreeritakse ema mitteregistreeritud abielus sündinud laps ema perekonnanime järgi ja antakse talle ema poolt nimetatud isanimi.

22. Läbi viia passides kohustusliku sissekande tegemine registreeritud abielu kohta abikaasa perekonna-, ees- ja isanime ning sünniaasta ja abielu registreerimise koha ning aja äramärkimisega.

23. Määrata, et lahutus toimub avalikult kohtu kaudu. Abielupoolte palvel võib abielulahutuse asja vajaduse korral, kohtu määramisel, arutada kinnisel kohtuistungil.

24. Abielulahutuse asja kohtuliku menetluse al-

gatamiseks ette näha järgmiste nõuete kohustuslik täitmine:

a) abielulahutuse kohta sooviavalduse esitamine rahvakohtusse lahutusmotiivide kui ka teise abielupoole perekonna-, ees- ja isanime, sünniaasta ja elukoha äramärkimisega; abielulahutuse sooviavalduse esitamisel tuleb maksta 100 rubla;

b) abikaasa kohtusse kutsumine tema tutvustamiseks teise abielupoole poolt sisseantud lahutamiseavaldusega ning lahutusmotiivide esialgseks selgitamiseks, samuti aga ka tunnistajate kindlaksmääramiseks, kes kuuluvad väljakutsumisele kohtulikule asjaarutusele;

v) kuulutuse avaldamine kohalikus ajalehes kohtuliku menetluse algatamise kohta lahutuse asjas, pannes kuulutamise kulud abielupoolele, kes esitas abielu lahutamise avalduse.

25. Rahvakohus on kohustatud kindlaks tegema abielu lahutamise avalduse esitamise motiivid ja tarvitusele võtma abinõud abielupoolte lepitamiseks, milleks tuleb tingimata välja kutsuda mõlemad abielupooled ning vajaduse korral ka tunnistajad.

Juhul, kui abielupoolte leppimine rahvakohtus ei toimunud, on hagejal õigus pöörduda abielu lahutamise avaldusega kõrgemasse kohtusse.

Määrata, et abielulahutuse otsuse võivad teha oblasti-, krai-, ringkonna- ja linnakohtud või liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ülemkohtud.

26. Oblasti-, krai-, ringkonna- ja linnakohus või liiduvabariigi ja autonoomse vabariigi ülemkohus peab abielulahutamise vajalikkuse tunnustamise puhul:

a) määrama, kes lastest kumma lahutatava abielupoole juurde jääb, samuti kes vanematest ning millisel määral kannab laste ülalpidamise kulud;

b) määrama korra vara jagamiseks lahutatavate abielupoolte vahel natuuras või mõttelistes osades;

v) ennistama kummagile lahutatud abielupoolele nende soovil enneabielulise perekonnanime.

27. Tehtud kohtuotsuse alusel perekonnaseisumeti organid annavad välja abielulahutuse tunnistuse, mille väljaandmisel tehakse märkus abielu lahutamise kohta mõlema abielupoole passi ning nõutakse sisse kohtu määramisel kas ühelt või mõlemalt abielupoolelt 500 kuni 2000 rubla.

28. Liiduvabariikide ülemnõukogudele teha ülesandeks vastavalt käesolevale seadlusele viia vajalikud muudatused liiduvabariikide seadusandlusesse.

29. NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogule teha ülesandeks kinnitada rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele abirahade määramise ja väljamaksmise korra määrustik, vastavalt käesolevale seadlusele¹.

30. NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogule teha ülesandeks kinnitada abinõud perekonnaseisuahtide (abiellumise, sündimise ja teiste aktide)

¹ Vt. lk. 81.

registreerimise korrastamiseks, ette nähes piduliku registreerimiskorra sisseseadmist, selleks sündsate ruumide ja nende sisustise andmist, kodanikele väärικalt kujundatud dokumentide väljaandmist.

31. Prokuratuuri organitel, vastavalt kehtivale kriminaalseadusandlusele, vastutusele võtta isikud, kes on süüdi seadusevastases abortide tegemises, naiste abortide tegemisele sundimises, emade au riivamises ja nende väärικuse alandamises ning kuritahtlikus alimentide mittemaksmises laste ülalpidamiseks.

32. Kehtetuiks lugeda:

a) NSVL KTK ja RKN-i 27. juuni 1936. a. määruse „Abortide keelust, materiaalse abi suurendamisest sünnitajaile, riikliku abi sisseseadmisest lasterikastele, sünnitusmajade, lastesõimede ja lasteaedade võrgu laiendamisest, kriminaalkaristuse kõrgendamiseks alimentide mittemaksmise eest ning mõningaist muudatusist seadusandluses abielulahutuse kohta“ (LSKK 1936, nr. 34, art. 309) paragrahvid 5, 8, 10, 27 ja 28;

b) NSVL KTK ja RKN-i määrus 14. novembrist 1936. a. „Lasterikastele emadele abiraha andmise korrast“ (LSKK 1936, nr. 59, art. 448);

v) NSVL RKN-i, UK(b)P Keskkomitee ja UAÜKN 28. detsembri 1938. a. määruse „Abinõudest töödistsipliini korrastamiseks, riikliku sotsiaalkindlustuse praktika parandamiseks ja kuritarvituste vastu võitlemiseks sel alal“ (LMKK 1939, nr. 1, art. 1) paragrahv 14.

Aunime „Sangar-ema“ põhimäärus

Kinnitatud NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 18. augustist 1944. a.

(NSVL Ülemnõukogu Teataja 1944, nr. 45.)

1. Aunimi „Sangar-ema“ antakse NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega emadele, kes on sünnitanud ja kasvatanud kümme last.

2. Aunime „Sangar-ema“ andmine toimub viimase lapse üheaastaseks saamisel, kui on elus selle ema teised lapsed.

Aunime „Sangar-ema“ andmisel võetakse arvesse ka lapsed, kes on hukkunud või teadmata kadunud Isamaasõja rinnetel.

3. Emadele, kellele on antud aunimi „Sangar-ema“ antakse orden „Sangar-ema“ ja NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi aukiri.

4. Ordeni „Sangar-ema“ ja NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja kätteandmist teostab NSVL Ülemnõukogu Presiidium või liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude presiidiumid NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi nimel.

5. Ordenit „Sangar-ema“ kannavad autasustatud vasakul rinnapoolel; kui autasustatul on veel teisi ordeneid ja medaleid, siis paigutatakse orden „Sangar-ema“ nendest kõrgemale.

6. Aunime „Sangar-ema“ kandjad kasutavad soodustusi ja eesõigusi, mis on NSVL ordenitega autasustatuile kindlaks määratud. [NSVL Ülemnõu-

kogu Presiidiumi seadlus 16. detsembrist 1947. a. (NSVL Ülemnõukogu Teataja 1947, nr. 45).]

7. Ema surma korral, kellele on antud aunimi „Sangar-ema“, jäävad orden „Sangar-ema“ ja NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi aukiri tema perekonda säilitamiseks mälestusesemena.

Ordni „Ema au“ statuut

Kinnitatud NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 18. augustist 1944. a.

(NSVL Ülemnõukogu Teataja 1944, nr. 45.)

1. Ordeniga „Ema au“ autasustatakse emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud seitse, kaheksa ja üheksa last.

2. Ordeniga „Ema au“ autasustamine toimub liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude presiidiumide seadlustega NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi nimel, kusjuures autasustamise kinnitab järgnevalt NSVL Ülemnõukogu Presiidium.

3. Orden „Ema au“ on kolmejärguline:

I järgu orden „Ema au“,

II järgu orden „Ema au“,

III järgu orden „Ema au“.

Kõrgeimaks järguks on I järk.

4. Ordeniga „Ema au“ autasustatakse:

emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud seitse last — III järgu ordeniga,

emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud kaheksa last — II järgu ordeniga,

emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud üheksa last — I järgu ordeniga.

5. Vastava järgu ordeniga „Ema au“ autasustamine toimub viimase lapse üheaastaseks saamisel, kui on elus selle ema teised lapsed.

Ordeniga „Ema au“ autasustamisel võetakse arvesse ka lapsed, kes on hukkunud või teadmata kadunud Isamaasõja rinnetel.

6. Emad, kellel on kaheksa või üheksa last, autasustatakse ainult ühe vastava järgu „Ema au“ ordeniga.

7. I, II ja III järgu ordenite „Ema au“ kätteandmist teostavad NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi nimel liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude presiidiumid ja oblastite, kraide, linnade ning rajoonide tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed.

8. I, II ja III järgu orden „Ema au“ kantakse vasakul rinnapoleel; kui autasustatul on veel teisi ordineid ja medaleid, siis paigutatakse orden „Ema au“ nendest kõrgemale.

9. T ü h i s t a t u d. [NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus 16. detsembrist 1947. a. (NSVL Ülemnõukogu Teataja 1947, nr. 45).]

10. Ema surma korral jääb orden „Ema au“ koos ordeniraamatuga tema perekonda säilitamiseks mälestusesemena.

Medali „Emamedal“ põhimäärus

Kinnitatud NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 18. augustist 1944. a.

(NSVL Ülemnõukogu Teataja 1944, nr. 45.)

1. Medaliga „Emamedal“ autasustatakse emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud viis ja kuus last.

2. Medaliga „Emamedal“ autasustamine toimub liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude presiidiumide seadlustega NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi nimel.

3. Medal „Emamedal“ on kahejärguline:

I järgu „Emamedal“

II järgu „Emamedal“

Medali kõrgemaks järguks on I järk.

4. Medaliga „Emamedal“ autasustatakse:

emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud viis last — II järgu medaliga,

emasid, kes on sünnitanud ja kasvatanud kuus last — I järgu medaliga.

5. Vastava järgu medaliga „Emamedal“ autasustamine toimub viimase lapse üheaastaseks saamisel, kui on elus selle ema teised lapsed.

Medaliga „Emamedal“ autasustamisel võetakse arvesse ka lapsed, kes on hukkunud või teadmata kadunud Isamaasõja rinnetel.

6. Emasid, kellel on kuus last, autasustatakse ainult ühe I järgu medaliga.

7. I ja II järgu medalite „Emamedal“ kätteandmist teostavad NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi

nimel liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide ülemnõukogude presiidiumid ja oblastite, kraide, linnade ja rajoonide töörahva saadikute nõukogude täitevkomiteed.

8. I ja II järgu medalit „Emamedal“ kantakse vasakul rinnapoleel; kui autasustatul on veel teisi ordeneid ja medaleid, siis paigutatakse „Emamedal“ nende kõrvale või nendest madalamale.

9. Ema surma korral jääb medal „Emamedal“ koos medalitunnistusega tema perekonda säilitamiseks mälestusesemena.

Lasterikastele ja vallasemadele antava riikliku abiraha suuruse kohta

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus
25. novembrist 1947. a.

(NSVL Ülemnõukogu Teataja 1947, nr. 41.)

Sõjaeelsel ajal, näiteks 1940. a. moodustas lasterikastele emadele antava riikliku abiraha üldsumma 1 miljard 200 miljonit rubla aastas.

Nõukogude Valitsus, silmas pidades rubla ostujõu langust sõjaajal, pidas vajalikuks tunduvalt tõsta emadele antava riikliku abiraha suurust, kusjuures 1947. a. moodustas emadele makstava riikliku abiraha üldsumma pärast selle määrade suurendamist üle 5 miljardi rubla.

Praegusel ajal, kus meie maa rahvamajandus on tõusuteel, rubla kurss on muutunud kindlaks ja ta

ostujõud märksa tõusnud, oleks ebaõige säilitada muutuseta abiraha sõjaaegseid suurendatud määrasid ning oleks vaja neid emadele makstava abiraha määrasid vähendada vähemalt poole võrra. Sel juhul moodustab emadele antava riikliku abiraha üldsumma ligi 3 miljardit rubla aastas, seega kaks ja pool korda rohkem kui sõjaeelsel 1940. aastal, millal emadele makstava abiraha moodustas 1 miljard 200 miljonit rubla.

Sellega seoses NSVL Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

Lasterikastele ja vallasemadele antava riikliku abiraha väljamaksmist teostada arvates 1. jaanuarist 1948. a., sõltumata selle määramise ajast, järgmises suuruses:

	Ühekordselt	Igakuu- liselt
emadele, kellel on kaks last, kolmanda lapse sündimisel . . .	200 rbl.	— rbl.
emadele, kellel on kolm last, neljanda lapse sündimisel . . .	650 "	40 "
emadele, kellel on neli last, viienda lapse sündimisel . . .	850 "	60 "
emadele, kellel on viis last, kuuenda lapse sündimisel . .	1000 "	70 "
emadele, kellel on kuus last, seitsmenda lapse sündimisel .	1250 "	100 "
emadele, kellel on seitse last, kaheksanda lapse sündimisel .	1250 "	100 "
emadele, kellel on kaheksa last,		

	Ühe- kõrdselt	Igakuu- liselt
üheksanda lapse sündimisel .	1750 rbl.	125 rbl.
emadele, kellel on üheksa last, kümnennda lapse sündimisel .	1750 „	125 „
emadele, kellel on kümme last, iga järgmise lapse sündimisel .	2500 „	150 „

Riiklikku abiraha vallasemadele (kes ei ole abi-
elus) laste ülalpidamiseks ja kasvatamiseks maksta
järgmises suuruses: 50 rubla ühe lapse pealt, 75
rubla kahe lapse pealt ja 100 rubla kolme ja suu-
rema arvu laste pealt kuus.

Lasterikaste ja vallasemade riikliku abistamise ning naiste töö- ja elukondlike tingimuste parandamisest

NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus
19. maist 1949. a.

(NSVL Ülemnõukogu Teataja 1949, nr. 26.)

Täienduseks NSV Liidu Ülemnõukogu Pre-
siidiumi seadlusele 8. juulist 1944. a. „Riikliku abi
suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele ja
vallasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdami-
sest, aunime „Sangar-ema“ sisseseadmisest ja or-
deni „Ema au“ ning medali „Emamedal“ asutami-
sest“ Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu
Ülemnõukogu Presiidium otsustab:

1. Juhul, kui vallasema laps on antud kasvata-
miseks seadusega kindlaksmääratud korras eest-

kostjale (ema surma või haiguse tõttu või muil põhjusil), määratakse ja makstakse lapse kasvatamiseks emale ettenähtud riiklik abiraha nimetatud eestkostjale.

2. Anda rasedatele naistele — töölistele ja teenistujaile (alates raseduse kindlakstegemise momendist) ja emadele, kel on kuni 1 aasta vanuseid lapsi, õigus üle minna teisele tööle elukoha järgi, säilitades neile pidev tööstaaž.

3. Tasu vallasema laste ülalpidamise eest laste-aedades ja lastesõimedes, kui vallasema töötasu ei ületa 600 rubla kuus, alandatakse 50% võrra.

4. Määrata, et imetavate emade töölevõtmisest keeldumise ja nende töötasu vähendamise eest neil motiividel võetakse süüdlased vastutusele VNFSV Kriminaalkodeksi § 133-a ning teiste liiduvabariikide kriminaalkodeksite vastavate paragrahvide järgi.

Teha liiduvabariikide ülemnõukogude presiidiumidele ülesandeks viia liiduvabariikide kriminaalkodeksid vastavusse käesoleva seadluse 4. paragrahviga.

RASEDATELE NAISTELE, LASTERIKASTELE JA VALLASEMADELE RIIKLIKE ABIRAHADE MÄÄ- RAMISE JA VÄLJAMAKSMISE NING SOODUS- TUSTE ANDMISE KORRA MÄÄRUSTIK

(Kinnitatud NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu
määrusega 18. augustist 1944. a. nr. 1122.)

(V ä l j a v õ t e.)

Vastavalt NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusele 8. juulist 1944 „Riikliku abi suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdamisest, aunime „Sangar-ema“ sisseseadmisest ja ordeni „Ema au“ ning medali „Emamedal“ asutamisest“ kehtestatakse rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele rahalise abi määramiseks ja väljamaksmiseks ning soodustuste andmiseks järgmine kord:

I. Lasterikastele emadele riiklike abirahade määramise kord.

1. Riiklikke abirahasid määratakse ja makstakse välja lasterikastele emadele (mehelolevatele

ja leskedele), kellel on kaks last, kolmanda ja iga järgmise lapse sündimisel, kes on sündinud pärast 8. juulit 1944. a.

2. Riiklike abirahade väljamaksmine lasterikastele emadele toimub vastavalt seadluse teisele paragrahvile järgmises korras ja suuruses¹:

	Ühekordselt	Igakuuliselt
emadele, kellel on kaks last, kolmanda lapse sündimisel . . .	400 rbl.	— rbl.
emadele, kellel on kolm last, neljanda lapse sündimisel . . .	1300 "	80 "
emadele, kellel on neli last, viienda lapse sündimisel . . .	1700 "	120 "
emadele, kellel on viis last, kuuenda lapse sündimisel . . .	2000 "	140 "
emadele, kellel on kuus last, seitsmenda lapse sündimisel . . .	2500 "	200 "
emadele, kellel on seitse last, kaheksanda lapse sündimisel . . .	2500 "	200 "
emadele, kellel on kaheksa last, üheksanda lapse sündimisel . . .	3500 "	250 "
emadele, kellel on üheksa last, kümnenenda lapse sündimisel . . .	3500 "	250 "
emadele, kellel on kümme last, iga järgmise lapse sündimisel . . .	5000 "	300 "

¹ Alates 1. jaanuarist 1948. a. makstakse lasterikastele emadele riiklikku abiraha NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 25. novembri 1947. a. seadlusega määratud ulatuses (vt, lk. 77).

Igakuist abiraha lasterikastele emadele maks-
takse alates lapse teisest eluaastast lapse viieaas-
taseks saamiseni.

Ema, kes saab riiklikku abiraha lasterohkuse
alusel, saab järgmise lapse sünnitamisel selle lapse
kohta kindlaksmääratud ühekordset ja igakuist
abiraha, kusjuures ta saab abiraha edasi ka varem
sündinud lapse pealt kuni selle viieaastaseks saa-
miseni.

3. Emadele, kellel on seadluse andmise päevaks
kolm, neli, viis või kuus last, makstakse seadluse
teises paragrahvis ettenähtud ühekordseid ja iga-
kuisi riiklikke abirahasid iga lapse pealt, kes on
sündinud pärast seadluse andmist.

Emadele, kellel on seadluse andmise päevaks
seitse ja enam last, jääb õigus abiraha saamiseks
lasterohkuse alusel NSVL KTK ja RKN-i mää-
rusega 27. juunist 1936. a. määratud korras ja
suuruses ja nimelt seitsmenda, kaheksanda, ühek-
sanda ja kümnenda lapse pealt, igapäeva pealt 2000
rubla igal aastal viie aasta jooksul lapse sündimise
päevast alates; üheteistkümnenda ja iga järgmise
lapse pealt — 5000 rubla ühekordselt ja 3000 rubla
igal aastal nelja aasta jooksul, alates lapse teisest
eluaastast. Iga järgmise lapse pealt, kes sündis pä-
rast 8. juuli 1944. aasta seadluse andmist, maks-
takse abiraha tähendatud seadluse teises para-
grahvis määratud korras ja suuruses.

4. Lasterikkale emale riikliku abiraha määrami-
sel arvestatakse ema kõiki lapsi kas ühelt või eri-

nevatelt isadelt, sõltumatult laste eest, nii ema juures elavaid kui ka temast lahus elavaid, samuti Isamaasõja rinnetel langenuid või teadmata kadunud.

Lasterikastele emadele riikliku abiraha määramisel arvestatakse lapsendatud lapsi, samuti ka mehe lapsi endisest abielust, keda ema on võtnud oma kasvatada siis, kui nende vanus ei ületanud veel kaheteistkümnendat eluaastat.

Lasterikkale emale riikliku abiraha määramisel ei arvestata surnud lapsi ja samuti ka välismaise kodakondsusega lapsi.

5. Lasterikka ema surma puhul riiklik abiraha määratakse ja makstakse välja laste isale või hooldajale, kui surnud ema lapsed jäävad tema kasvatada.

6. Juhul, kui lasterikas ema taotleb riikliku abiraha määramist ajal, mil lapse sündimisest on möödunud aasta või rohkem, määratakse ja makstakse talle välja ühekordne riiklik abiraha ja igakuine abiraha möödunud aja eest tagantjärele, aga mitte rohkem kui viimase 6 kuu eest enne abiraha nõutamise päeva.

Juhul, kui lasterikas ema taotleb määratud riikliku abiraha (ühekordse või igakuise) saamist ajal, mil lapse sündimisest on möödunud aasta või rohkem, makstakse talle ühekordne abiraha välja täielikult, igakuine abiraha möödunud aja eest tagantjärele aga mitte enam kui viimase 6 kuu eest

enne abiraha väljamaksmise järjekordset tähtpäeva.

Rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsusel võib üksikjuhtumel igakuist riiklikku abiraha lasterikkale emale möödunud aja eest tagantjärele välja maksta ka pikema aja eest kui 6 kuud.

7. Riikliku abiraha maksmine lasterikkale emale lõpetatakse:

- a) kui laps, kelle pealt abiraha antakse, sureb;
- b) lasterikka ema mõne lapse surma puhul, kui ellujäänud laste arv seetõttu osutub vähemaks kui kolm.

8. Ühe lapse surma puhul lasterikkal emal, kellel on viis või enam last, väheneb igakuise abiraha suurus, ja abiraha väljamaksmine toimub vastavalt ellujäänud laste arvule, alates järgmisest kuust pärast perekonna koosseisus aset leidnud muudatust.

Abiraha suurus muudetakse neil juhtumel rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsusega.

Juhul, kui keegi lasterikka ema lastest on hukkunud või jäänud teadmata kadunuks Isamaasõja rinnetel, lasterohkuse alusel antav riiklik abiraha ei vähene.

II. Vallasemadele riiklike abirahade määramise kord.

9. Riiklikke abirahasid määratakse ja makstakse vallasemadele (mitteabielulistele) pärast 8. juulit 1944 sündinud laste ülalpidamiseks ja kasvatamiseks.

10. Riiklike abirahade maksmine vallasemadele laste ülalpidamiseks ja kasvatamiseks toimub järgmises suuruses¹:

ühe lapse pealt	100 rubla kuus
kahe lapse pealt	150 " "
kolme ja enam lapse pealt	200 " "

Riiklikke abirahasid makstakse vallasemadele kuni laste kaheteistkümneaastaseks saamiseni.

11. Vallasemale määratakse laste pealt, kes on sündinud ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 8. juulini 1944. aastal, vastavalt seadluse 3. paragrahvile igakuist riiklikku abiraha sel juhtumil, kui ta ei saa nende pealt alimente.

12. Naisel, kes on registreeritud abielus, on mehe surma puhul õigus saada laste pealt, kes on sündinud pärast mehe surma, vallasemadele määratud riiklikku abiraha.

13. Naisel, kellel on laps isikult, kellega ta ei ole registreeritud abielus, kuid kellega ta ühes

¹ Alates 1. jaanuarist 1948. a. makstakse vallasemadele riiklikku abiraha NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 25. novembri 1947. a. seadlusega määratud ulatuses (vt. lk. 77).

elab, omab ühist majapidamist ja kasvatab ühiselt last, ei ole õigust saada vallasemadele määratud abiraha.

14. Vallasemadele, kellel on kolm või enam last, makstakse seadluse kolmandas paragrahvis ettenähtud riiklikku abiraha lisaks seaduse teise paragrahvi järgi lasterohkuse alusel saadavale abirahale.

15. Vallasema abiellumisel ei lõpetata talle määratud riikliku abiraha maksmist.

16. Selle aja eest, mil vallasema laps saab lasteasutises ülalpidamise ja kasvatuse täielikult riigi kulul, ei maksta lapse pealt igakuist abiraha. Juhul, kui ema ülalpidamisel on teisi lapsi, kohandatakse abiraha suurus tema juurde jäänud alla 12-aastaste laste arvule, kes on sündinud pärast 8. juulit 1944 või on sündinud ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 8. juulini 1944. aastal, juhul, kui ema ei saa nende pealt alimente.

17. Vallasema ühe lapse surma puhul toimub igakuise riikliku abiraha maksmine vastavalt talle jäänud alla 12-aastaste laste arvule, kes on sündinud pärast 8. juulit 1944 või siis ajavahemikul 1. jaanuarist kuni 8. juulini 1944. aastal, juhul, kui ema ei saa viimaste pealt alimente.

18. Vallasema surma puhul antakse talle laste kasvatamiseks määratud riiklik abiraha välja seatud korras nimetatud eestkostjale¹.

¹ Vt. lk. 79.

III. Lasterikastele ja vallasemadele riiklike abirahade määramise kord.

19. Riiklike abirahade määramine lasterikastele ja vallasemadele toimub rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsusel.

Avalduse riikliku abiraha määramise kohta esitab ema kirjalikult oma elukoha rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteele kas isiklikult või tema poolt selleks volitatud isiku kaudu või posti teel või külanõukogu, vabrikutehase komitee, kohaliku komitee või majavalituse kaudu.

Avalduses peavad olema täpselt märgitud ema kõigi laste ees-, isa- ja perekonnanimed ja nende elukohad.

20. Avaldusele riikliku abiraha määramise kohta tuleb lisandada:

a) sünnitunnistus või selle notariaalses korras (notariaalkontoris või külanõukogus) tõestatud ära-kiri lapse kohta, kelle pealt nõutakse abiraha;

b) väljavõte külanõukogu täitevkomitee otsusest ja linnades — miilitsaorgani poolt väljaantud tunnistus, mis kinnitab ema laste arvu, kes tema juures elavad, ära näidates ka nende laste vanuse;

v) laste kohta, kes elavad emast lahus — tunnistused laste elukoha miilitsaorganitelt või sõjaväeosast.

Tunnistused ei või olla dateeritud varem kui kuus kuud enne avalduse andmise päeva.

21. Sõja ajal võib lasterikas ema esitada Punaarmeesse kutsutud laste kohta tunnistuse selle rajooni sõjakomissariaadilt, kust ta lapsed kutsuti sõjaväkke.

Neil juhtumel, kui lasterikkal emal on lapsed tegevas Punaarmees või partisanisalkades ja ema ei saa temast olenematute asjaolude tõttu esitada tunnistust sõjaväeosast või sõjakomissariaadist nende laste asukoha kohta, vaatab rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee läbi muud dokumendid, mis kinnitavad abiraha saamise õigust, ja teeb vastava otsuse.

22. Rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee peab lasterikka ema või vallasema avalduse riikliku abiraha määramise kohta mitte hiljem kui kahe nädala jooksul selle esitamise päevast arvates läbi vaatama ja määrama riikliku abiraha ja selle järel tegema korralduse rajooni või linna lasterikaste ja vallasemade riikliku abistamise osakonnale abiraha väljamaksmiseks.

23. Rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsus riikliku abiraha määramise kohta märgitakse protokollis, millele kirjutavad alla täitevkomitee esimees ja sekretär ning mis kinnitatakse pitsoriga.

Protokollis peavad olema loetletud kõik dokumendid, mis on olnud aluseks riikliku abiraha määramisel, või vastavalt näidatud abiraha määramisest keeldumise motiivid.

Väljavõtte rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsusest riikliku abiraha määramise kohta antakse ema kätte; väljavõtte teine eksemplar, ema avaldus ja kõik dokumendid, mis olid aluseks abiraha määramisel, saadetakse rajooni või linna lasterikaste ja vallasemade riikliku abistamise osakonnale säilitamiseks.

24. Rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsusega mitterahuldumise puhul on lasterikkal või vallasemal õigus rajooni- või linnanõukogu täitevkomitee otsuse peale edasi kaevata oblasti või krai töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteele või autonoomse või liiduvabariigi rahvakomissaride nõukogule, kes peab kaebuse läbi vaatama mitte hiljem kui kahe nädala jooksul.

25. Lasterikka ema või vallasema elukoha muutmise puhul saadab rajooni või linna lasterikaste ja vallasemade riikliku abistamise osakond abiraha määramise toimiku ema uue elukoha järgsele rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteele.

Ema uue elukoha järgne rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee annab abiraha määramise toimiku saabumisel rajooni või linna lasterikaste ja vallasemade riikliku abistamise osakonnale vastava juhise abiraha maksmise jätkamiseks.

IV. Riiklike abirahade väljamaksmise kord.

26. Rajooni või linna töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse põhjal kirjutab rajooni või linna lasterikaste ja vallasemade abistamise osakond välja ja annab lasterikkale emale iga lapse kohta isikliku raamatu, mis õigustab teda saama abiraha viie aasta kestel, ning vallasemale kõigi tema kasvatusel olevate laste kohta ühise raamatu, mis õigustab teda saama abiraha nelja aasta kestel.

Nelja-aastase tähtaja möödumisel vahetatakse vallasema isiklik raamat ümber uue raamatu vastu järgmiseks neljaks aastaks.

27. Isiklik raamat peab emale allkirja vastu kätte antama hiljemalt ühe nädala jooksul abiraha määramise päevast arvates.

28. Lasterikka või vallasema riikliku abiraha saamise isiklikku raamatusse kantakse järgmised põhilandmed:

selle lapse nimi ja sünniaasta, kuu ja päev, kelle pealt abiraha antakse;

ema kõigi teiste laste nimed ning nende sünniaasta, kuu ja päev; märke riikliku abiraha määramise kohta linna või rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomitee poolt;

erilised märkmed lapse kohta, kelle pealt abiraha antakse, nagu näiteks lapse kasvatamisele andmine lasteasutisse.

29. Rajooni või linna lasterikaste ja vallasemade riikliku abistamise osakonnad maksavad välja riik-

likke abirahasid linnades hoiukassade kaudu, maal aga küla töörahva saadikute nõukogu kaudu isiklikus raamatus antava allkirja vastu.

30. Igakuise abiraha saamisel esitab ema isikliku raamatu, millesse on tehtud märkmed tema juures elavate laste kohta: linnades — majavalituste või miilitsaorganite poolt, maal aga külanõukogude täitevkomiteede poolt, samuti ka passi või mõne teise isikut tõendava dokumendi.

Emast eraldi elavate laste kohta esitatakse tõendid rajooni või linna lasterikaste ja vallasemade riikliku abistamise osakonnale üks kord 6 kuu kestel vastavalt käesoleva määrustiku 20. ja 21. paragrahvile.

31. Igakuine riiklik abiraha antakse välja möödunud kuu eest, kusjuures ema võib saada abiraha korraga mitme, kuid mitte rohkem kui 6 möödunud kuu eest.

V. Rasedatele naistele ja emadele soodustuste andmise kord.

32. NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. aasta seadluse kuuendale paragrahvile vastavalt antakse igale rasedale naisele, naistöölisele ja -teenistujale puhkust raseduse ja sünnituse puhul 77 kalendripäeva ulatuses (63 kalendripäeva asemel, mis anti enne NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. aasta seadluse andmist), sellest 35 päeva enne sünnitust ja 42 kalendripäeva pärast sünnitust.

Juhtumil, kui sünnitus on ebanormaalne või kui on sündinud kaks või enam last korraga, antakse naisele puhkust pärast sünnitust 56 kalendripäeva ulatuses.

Puhkust raseduse ja sünnituse puhul antakse naisele haigustunnistuse alusel, mille on välja andnud raviarst (naiste nõuandla, naiste ja laste nõuandla, sünnitusmaja, haigla sünnitusosakond, polikliinik, ambulatoorium).

33. Naistöölistele või naisteenistujatele, kes on töötanud vahetpidamata antud ettevõttes või asutises vähemalt 3 kuud (varem kindlaksmääratud 7 kuu asemel), antakse rasedus- ja sünnituspuhkuse ajal abiraha kehtiva seadusandlusega kindlaksmääratud ulatuses riikliku sotsiaalkindlustuse summadest.

34. Ettevõtete ja asutiste juhatajad on kohustatud andma rasedatele naistele järjekordset puhkust, ajaldades seda rasedus- ja sünnituspuhkusele.

35. Rasedaid naisi — naistöölisi ja -teenistujaid —, alates raseduse neljandast kuust ei kasutata ületunnitöödel.

36. Naist — naistöölist ja -teenistujat —, kellel on rinnalaps, ei rakendata lapse imetamise perioodil öötöödel.

41. Lapse sündimise puhul, kelle ema või isa töötab palgalisena või on kodutööndusliku koöperatsiooni liige, antakse riikliku sotsiaalkindlustuse summadest või kooperatiivsete artellide vastastikuse abistamise kassadest vastsündinule pesu-

komplekti muretsemiseks ühekordset abiraha 120 rubla suuruses (45 rubla asemel, mis anti välja enne 8. juuli 1944. aasta seadluse andmist) ning lapse toitmiseks abiraha 90 rubla suuruses¹.

Tähendatud abirahad antakse välja, kui lapse ema või isa on töötanud antud ettevõttes, asutises või artellis vähemalt 3 kuud ja kui abiraha taotleva vanema töötasu ei ületa 400 rubla¹.

Kahe ja enam lapse sündimise puhul makstakse ühekordne abiraha tähendatud suuruses iga lapse pealt.

Abiraha makstakse välja, kui vanemad esitavad sünnitunnistuse ning töökohast antud tõendi töötasu kohta.

42. Vabastatakse 50 protsendi ulatuses tasust laste ülalpidamise eest lastesõimes ja -aedades vanemad²:

kellel on kolm last ja kes teenivad kuni 400 rubla kuus;

kellel on neli last ja kes teenivad kuni 600 rubla kuus;

kellel on viis või enam last vaatamata teenistuse suurusele.

Nende soodustuste saamiseks esitavad vanemad töökohast saadud tõendi töötasu suuruse kohta

¹ Lapse toitmiseks antavat abiraha on suurendatud 180 rublani, mis makstakse välja siis, kui abiraha taotleva lapsevanema kuuteenistus ei ületa 500 rubla.

² Vt. lk. 80.

ning tõendi majavalitsuselt või külanõukogu täitevkomiteelt laste arvu kohta.

43. NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. aasta seadluse neljanda paragrahvi alusel on vallasemal õigus paigutada oma laps omal soovil lasteasutisse (lapse majja või lastekodusse), kus ta peetakse ülal ja kasvatatakse täielikult riigi kulul.

Vallasemal on õigus oma last lasteasutisest tagasi võtta, et teda ise üles kasvatada.

Vallasema, kes soovib paigutada oma lapse lasteasutisse, esitab selle kohta avalduse rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteele, kes teeb korralduse lapse lasteasutisse ülalpidamiseks ja kasvatamiseks vastuvõtmise kohta.

Lapse lasteasutisse paigutamise puhul on ema kohustatud esitama lasteasutise juhatajale isikliku abirahasaamise raamatu, kuhu lasteasutise juhataja märgib lapse lasteasutisse vastuvõtmise päeva. Kui vallasema võtab oma lapse lasteasutisest tagasi, märgib lasteasutise juhataja samuti ema isiklikku raamatusse lapse lasteasutisest väljakirjutamise päeva.

Juhul, kui vallasemal on peale lasteasutises asuvate laste veel teisi lapsi, teeb rajooni või linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomitee otsuse emale määratud abiraha muutmise kohta vastavalt tema ülalpidamisele jäänud laste arvule.

EESTI NSV TERRITOOORIUMIL KEHTIVA KRIMI- NAALKOODEKSI § 133-A TÄIENDAMISE KOHTA.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus
10. augustist 1949. a.

(Eesti NSV Teataja 1949, 23, 141.)

Vastavalt NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 19. mai 1949. a. seadlusele „Lasterikaste ja vallasemade riikliku abistamise ning naiste töö- ja elukondlike tingimuste parandamisest“ täiendada Eesti NSV territooriumil kehtiva kriminaalkodeksi § 133-a ja panna see kehtima järgmises redaktsioonis:

„§ 133-a. Naisisiku töölevõtmisest keeldumine tema raseduse pärast, samuti ka imetava ema töölevõtmisest keeldumine või samadel motiividel nende töötasu vähendamine —

paranduslikud tööd kuni kuue kuuni või rahatrahv kuni tuhande rublani.

Tähendatud tegude teiskordsel toimepanemisel võidakse karistus tõsta kuni kaheaastase vabaduskaotuseni.“

KOODEKSI PARAGRAHVIDE JÄRGI SUSTEMATI- SEERITUD MATERJALE

Paragrahv 1 märkuse juurde

§ 1. Faktilise abielulise vahekorra tunnustamise korrast ühe abikaasa surma või teadmata kadumise puhul rindel.

(1) NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus
10. novembrist 1944. a.

(NSVL Ülemnõukogu Teataja 1944, nr. 60.)

Määrata, et juhtudel, kui faktilist abielulist vahekorda, mis esines enne NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse väljaandmist, ei saa registreerida vastavalt seadluse § 19 ühe sellises vahekorras olnud isiku surma tõttu või teadmata kadumise tõttu rindel, on teisel poolel õigus pöörduda rahvakohtusse taotlusega tunnustada teda surnud või teadmata kadunud isiku abikaasaks varemkehtinud seadusandluse alusel (VNFSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi § 11 ja 12 ja teiste liiduvabariikide koodeksite vastavad paragrahvid).

(2) VNFSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi § 11 ja 12, mis kehtisid enne NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli 1944. a. seadluse väljaandmist.

§ 11. Käesoleva koodeksi § 10 kehtib ka nende isikute vara kohta, kes on tegelikult, kuigi mitteregistreeritud abielulises vahekorras, kui need isikud vastastikku tunnustavad teineteist abikaasaks või kui nende abieluline vahekord on kohtu poolt elu tegeliku olustiku alusel kindlaks tehtud.

§ 12. Juhul, kui abielu ei ole registreeritud, on kohtule abielulise kooselu tõenditeks ühine kooselu, selle kooselu juures ühise majapidamise olemasolu, abieluliste suhete väljendamine kolmandate isikute ees, isiklikus kirjavahetuses ning muudes dokumentides, samuti oludest olenevalt vastastikune aineiline toetamine, ühine laste kasvamine jm.

(3) Seletada kohtuile, et kui vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 10. novembri 1944. a. seadlusele „Faktilise abielulise vahekorra tunnustamise korrast ühe abikaasa surma või teadmata kadumise puhul rindel“ lapse ema on kohtulikult tunnustatud surnud või teadmata kadunud isiku naiseks, siis sellest abielust sündinud lapsed loetakse rindel surmasaanud või teadmata kadunud isiku lasteks, mis peab olema tähendatud kohtumääruses, näidates ühtlasi ära laste nimed ja sünniaastad. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 5.)

Paragrahv 6 juurde

§ 1. Juhtida tähelepanu sellele, et hagid abielu kehtetuks tunnustamise kohta, mis on sõlmitud isiku poolt, kes on juba teises registreeritud abielus, samuti teistel põhjustel, mis on ette nähtud VNFSV APEK-i § 6 p. „b” ja „v” ning teiste liiduvabariikide APEK-ite vastavates paragrahvides, kuuluvad läbivaatamisele rahvakohtuis üldises hagikorras. Üldises hagikorras tuleb läbi vaadata ka hagid abielu kehtetuse kohta, mis on sõlmitud fiktiivselt, ilma kavatsuseta tekitada poolte vahel abikaasade õigusi ja kohuseid.

Lapsed, kes on sündinud abielust, mis tunnustati hiljem kehtetuks, on oma õigustes võrdsed lastega, kes on sündinud kehtivast registreeritud abielust. (NSVL Ülemkohtu pleenumi 16. septembri 1949. a. määrusest nr. 12/8/u „Kohtupraktikast abielulahutuse asjus“.)

Paragrahv 10 juurde

§ 1. Neil juhtudel, kui abikaasad on kolhoosipere või talundipere liikmed, ei saa pere vara jagamise või ühele abikaasale vara osa eraldamise küsimust lahendada abielulahutuse küsimuse läbivaatamisel. Neil juhtudel tuleb vara küsimus lahendada eraldi, hagi korras, TsPK üldeeskirjade järgi. (NSVL Ülemkohtu pleenumi 16. septembri 1949. a. määrusest nr. 12/8/u „Kohtupraktikast abielulahutuse asjus“.)

§ 2. Kohtud ei pea rahuldama ühe abikaasa nõuet tunnustada tema õigust sissenõude pööramiseks hoiukassades leiduvatele hoiustele, mis on hoiudokumentide järgi teise abikaasa nimel, või jagada hoiust põhjusel, et hoiukassas hoiul olevad vahendid moodustavad endast vara, mis on abikaasade poolt abielu kestel ühiselt soetatud. Sellised hagid, samuti avaldused, mis esitatakse VNFSV TsPK § 271-v ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide korras, võidakse kohtute poolt rahuldada ainult neil juhtudel, kui taotlus sissenõude pööramiseks hoiuseile või hoiuse jagamise kohta rajaneb kriminaalasjas jõustunud kohtuotsusele (näiteks kuritahtlik alimentide mittemaksmine laste ülalpidamiseks, teise abikaasa vara kuritahtlik saamine või omastamine jne.). (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrusest 29. jaanuarist 1942. a. nr. 3/6/u.)

§ 3. Tasu sissenõudmisel kahjude eest, mis on tekitatud riigiasutiste ja -ettevõtete, kooperatiivsete, ametiühinguliste ning ühiskondlike organisatsioonide vara riisumise, raiskamise ja omastamisega, „võib sissenõuet pöörata ka kogu varale, mida süüdimõistetu (kostja) valdab ühes teiste isikutega, sealhulgas ka selle talundipere ühisvarale, kelle koosseisu kuulub süüdimõistetu (kostja), samuti ka abikaasade ühisvarale, kui kohtu poolt on kindlaks tehtud, et ühisvara on kuriteo tõttu suurenenud...

Käesolev paragrahv kehtib ainult neil juhtudel,

kui raiskamise, omastamise või riisumise toimepaneku hetke ja kriminaaljälitamise algatamise hetke vahel ei ole möödunud üle kahe aasta." [NSVL KTK ja RKN-i määrus 10. aug. 1927. a. (LSKK 1927, nr. 51, art. 507).]

Paragrahv 14 ja 15 juurde

§ 1. Seletada kohtuile, et neil juhtudel, kui lapse isa, kes on lapse emaga registreeritud abielus, ei anna ainelist toetust emale raseduse ja sünnitamise perioodil, siis kohus võib ema hagi järgi teha otsuse lapse isalt vahendite sissenõudmise kohta ema ülalpidamiseks raseduse ja sünnitamise perioodil, vastavalt VNFSV APEK § 14 ja 15 ja teiste liiduvabariikide APEK-ite vastavaile paragrahvidele.

Sellise ülalpidamise määr ja aeg, mille kestel see tuleb välja maksta, määratakse kohtu poolt. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950 nr. 14/10/u, § 7.)

Paragrahv 17 juurde

§ 1. Vt. § 130 juurde kuuluvat materjali.

Paragrahv 18 juurde

§ 1. Juhtida kohtute tähelepanu sellele, et abielulahutuse asjade arutamisel peavad kohtud lähituma NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi 8. juuli

1944. a. seadluse peamisest eesmärgist — nõukogude perekonna ja abielu kindlustamisest. Kohtud peavad silmas pidama, et ajutisi lahkhelisid perekonnas ja abikaasade vahelisi konflikte, mis on tingitud juhuslikest ja mööduvaist põhjustist, samuti asjaolu, et üks või mõlemad abikaasad ei soovi jätkata abielu, ilma, et nad seda tõsiste väidetega põhjendaksid, ei saa pidada küllaldaseks abielu lahutamise aluseks. Üksnes sel juhul, kui kohus, lähtudes konkreetsetest asjaoludest, jõuab veendumusele, et abielulahutuse algatamine rajaneb sügavalt läbimõeldud ja põhjendatud motiividele ja et abielu jätkamine on vastuolus kommunistliku moraali põhimõtetega ning ei saa luua normaalseid tingimusi kooseluks ega laste kasvatamiseks, võib kohus abielu lahutada. (NSVL Ülemkohtu pleenumi 16. septembri 1949. a. määrusest nr. 12/8/u „Kohtupraktikast abielulahutuse asjus“.)

Paragrahv 19 juurde

§ 1. Tunnistada, et abielulahutuse registreerimine perekonnaseisumeti organeis võib toimuda pärast kohtuotsuse jõustumist. Abielulahutuste registreerimise raamatusse abielulahutuse sissekande tegemise momendist loetakse abielu lõppenuks. (NSVL Ülemkohtu pleenumi 16. septembri 1949. a. määrusest nr. 12/8/u „Kohtupraktikast abielulahutuse asjus“.)

Paragrahv 25 juurde

§ 1. Kohtud peavad silmas pidama, et hagnosis perekonnaseisuorganite poolt tehtud isaduse sissekannete ebaõigeaks tunnustamise kohta (VNFSV APEK § 25 ja teiste liiduvabariikide APEK-ite vastavad paragrahvid) võidakse esitada kohtusse kostja elukoha järgi üldise hagnosis tähtaja piirides, mis on seatud liiduvabariikide TsK, ja mida arvutatakse sellest momendist, kui hagnosis sai teatavaks lapse registreerimine tema nimele. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950 nr. 14/10/u, § 6.)

Paragrahv 36 juurde

§ 1. Vanemate kodakondsuse muutmisel, mille tagajärjel mõlemad muutuvad NSV Liidu kodanikuks või mõlemad lahkuvad NSV Liidu kodakondsusest, muutub vastavalt ka nende alla 14-aastaste laste kodakondsus. 14—18-aastaste laste kodakondsuse muutmine võib toimuda ainult nende nõusolekul.

Muudel juhtudel laste kodakondsuse muutmine, kes ei ole saanud 18 aastat vanaks, võib toimuda ainult üldises korras. (NSVL Ülemnõukogu 19. augusti 1938. a. seaduse § 6.)

Paragrahv 40 juurde

§ 1. Laste küsimuse lahendamisel peab kohus lähtuma eelkõige laste huvidest, arvestades seejuu-

res abikaasade soovi, mõlema abikaasa elutingimusi, samuti laste vanust ja nende isiklikku kiindumust sellesse või teise vanemasse. (NSVL Ülemkohtu pleenumi 16. septembri 1949. a. määrusest nr. 12/8/u „Kohtupraktikast abielulahutuse asjus“.)

Paragrahv 41 juurde

§ 1. Laste koolisaatmise kohus ... lasub vanemal ja kõigil kodanikel, kelle ülalpidamisel lapsed on, samuti ka vastavail isikuil ja asutistel, kelle hooldamisel lapsed on. Kõigi kodutute ja isatuteematute laste koolitamise kohus, kui nad ei ole mitte kellegi ülalpidamisel, lasub kohalikel rahvahariduse organeil ja seda korraldatakse VNFSV ja autonoomsete vabariikide hariduse rahvakomisariatide poolt antavate erijuhenditega.

Laste koolisaatmisest keeldumise eest vastutavad tähendatud isikud ja asutised administratiivkorras alustel, mis ette nähtud vastavate kohalike täitevkomiteede poolt antavais üldkohustuslikes otsustes, kusjuures võetakse arvesse antud rajooni rahvuslikke ja kultuurilis-olustikulisi iseärasusi. [VKTK ja RKN-i 10. augusti 1930. a. määruse § 5 ja 7 (VSKK 1930, nr. 39, art. 479).]

§ 2. Anda miilitsaorganeile õigus trahvida vanemaid administratiivkorras kuni 200 rubla ulatuses laste jultumuse ja ulakuse eest tänavail.

Panna kehtima vanemate ja eestkostjate aineline

vastutus laste tegude eest, mis on tekitanud aine-
list kahju.

Kohustada hariduse rahvakomissariaatide ja miilitsaorganeid teatama vanemate töökoha ühiskondlikele organisatsioonidele vanemate järelevalve puudumisest laste käitumise üle. [NSVL RKN-i ja UK(b)P Keskkomitee 31. mai 1935. a. määruse § 18, 19 ja 20 (LSKK 1935, nr. 32, art. 252).]

§ 3. Alaealiste kihutamine või ahvatlemine kuritegudest osavõtmisele, samuti alaealiste sundimine tegutsemisele spekulatsiooniga, prostitutsiooniga, kerjamisega jm. toob kaasa vabadusekaotuse mitte alla viie aasta. (Kriminaalkoodeksi § 73².)

Paragrahv 42 juurde

§ 1. Kuritahtlikult lastele elatise mitteandmine, samuti ka vanemate poolt laste jätmine kuni nende täisealiseks saamiseni igasuguse toetuseta on karistatav — türmiga kuni kahe aastani, ühes alimentide maksmisest kõrvalehoiduja otsimisega seoses olevate kulude panemisega tema kanda. (Kriminaalkoodeksi § 158.)

Paragrahv 50 juurde

§ 1. Vanemalt laste ülalpidamise (alimentide) nõudmise asjad võetakse kohtuis menetlusele vanemate või eestkostjate avaldusel või perekonnanseisuaktide osakonna teadaandel, samuti ka kohtu

algatusel, prokuröri, emade- ja lastekaitse organi, eestkosteorgani või ametiühingu hagemisel.

Prokurör, kes on saanud avalduse või andmed alimentide mittemaksmise kohta, on kohustatud asja algatama ja juhtudel, mis nõuavad uurimist, hoolitsema asja üleandmise eest kohtule hiljemalt § 53-b¹ ettenähtud tähtaegade jooksul. (TsPK § 2-a.)

§ 2. Hagnosis vanemalt laste ülalpidamiseks alimentide nõudmise kohta võidakse esitada kohtusse olenemata sellest, kas abielu vanemate vahel on lahutatud või lahutamata.

Arutades alimentide nõudmise asja isalt, kellega lapse ema on registreeritud abielus, peavad kohtud välja selgitama hagi esitamise põhjused, ja kui osutub, et hagi on esitatud eesmärgil, seadusest mööda hiilides saavutada alimentide määra vähendamist, mida kostja maksab lastele teisest emast, peavad kohtud sellised higid tagasi lükkama. (NSVL Ulemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 3.)

§ 3. Isiku vastu, kellega lapse ema ei ole registreeritud abielus, võidakse hagi alimentide nõudmiseks esitada ainult nende tingimuste olemasolul, mis on ette nähtud NSVL Ulemnõukogu Presiidiumi seadluses 14. märtsist 1945. a., s. t. kui laps on sündinud enne 8. juuli 1944. a. seadluse väljaandmist ja sünni registreerimisel on kostja pere-

¹ Vt. allpool § 6.

konnaseisuraamatutesse sisse kantud lapse isana. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 4.)

§ 4. Laste ülalpidamiseks vahendite sissenõudmise asjade kiire ja õige lahendamise eesmärgil peavad kohtuorganid ennekohtuliku ettevalmistuse korras sooritama toimetused, mis on näidatud VNFSV TsPK § 80 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavais paragrahvides, eriti nõudma hagejailt, et nad esitaksid toimiku juurde: a) lapse sünnitunnistuse, b) dokumendid, mis kinnitavad registreeritud abielu olemasolu poolte vahel, v) teatise selle kohta, et laps on hageja ülalpidamisel.

Kui nende dokumentide esitamine tekitab hagejale raskusi, peavad kohtud ise need välja nõudma vastavalt asutistelt.

Kohtud ei tohi keelduda hagiavalduse vastuvõtmisest sel alusel, et hageja ei tea kostja elukohta, vaid on kohustatud omal algatusel võtma tarvitusele abinõud kostja elukoha väljaselgitamiseks ja temale teatama asja kohtus arutamise päeva.

Kui kohtu poolt tarvitusele võetud abinõudega kostja elukohta kindlaks ei tehta, peab kohus tegema määruse kostja tagaotsimise kohta ja selle määruse ära kirja saatma prokurörile korralduse tegemiseks kostja tagaotsimise kohta miilitsaorganite kaudu (VNFSV TsPK § 26 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragrahvid).

Tagaotsimise kulud nõutakse kohtjalt sisse sama-

aegselt kohtuotsuse tegemisega temalt alimentide sissenõudmise kohta.

Juhul, kui kostjat otsitakse miilitsaorganite poolt pärast kohtuotsuse tegemist, nõutakse tagaotsimise kulud kostjalt sisse vastava miilitsaorgani ettekanete järgi kostja leidmise koha järgse rahvakohtu määruse alusel. Kui kostja võetakse kriminaalvastutusele alimentide maksmisest kuritahtliku kõrvalhoidumise pärast, lahendatakse tagaotsimise kulude sissenõudmise küsimus kohtu poolt kriminaal-asja arutamisel. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 1.)

§ 5. Vajalikel juhtudel peavad kohtud üheaegselt hagiavalduse vastuvõtmisega:

a) tegema VNFSV Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi § 50 ja teiste liiduvabariikide APEK-ite vastavate paragrahvide korras määruse kostjalt ajutiselt, kuni asja lahendamiseni, laste ülalpidamiseks summade sissenõudmise kohta; maksed määratakse kohtu poolt sel juhul kindla rahasumma näol;

b) tagama hagi VNFSV TsPK § 83-a ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide korras kostja palga vastava osa arestimise teel, kui aga kostja palka ei saa, siis kostja vara arestimise teel. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 2.)

§ 6. Alimentide asjad vaatab kohus läbi hiljemalt kümne päeva jooksul pärast asja saabumist,

kui kostja elab kohtu asukohas, teistel juhtudel — hiljemalt kahekümne päeva jooksul. (TsPK § 53-b.)

§ 7. Kui asjas on kindlaks tehtud kostja paha-tahtlik suhtumine oma vanemlikesse kohustustesse laste kasvatamise ja ülalpidamise alal, peab kohus üheaegselt otsuse tegemisega tegema erimäärusega selle teatavaks kostja töökoha ühiskondlikele or-ganisatsioonidele, kui aga kostja hoidub kuritaht-likult kõrvale alimentide maksmisest, peab kohus tegema määruse tema kriminaalvastutusele võtmi-seks VNFSV KrK § 158 ja teiste liiduvabariikide KrK vastavate paragrahvide järgi. (NSVL Ülem-kohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 22.)

§ 8. Otsused alimentide hagides kuuluvad viivi-tamata täitmisele (TsPK § 187 järgi).

§ 9. Täiteleht alimentide sissenõudmiseks tuleb välja kirjutada hiljemalt järgmisel päeval pärast kohtuotsuse tegemist ja saata kohtu poolt sisse-nõudmiseks kohtutäiturile, olenemata sissenõudja palvest.

Sissenõudja soovil tuleb täiteleht temale välja anda.

Suunates täitelehe kohtutäiturile, peab kohus sel-lest teatama sissenõudjale, näidates täpselt ära täitelehe edasiandmise või ärasaatmise aja ja koh-tutäituri nimetuse. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 19.)

§ 10. Kui ühe ja sama kostja vastu on esitatud sissenõudmiseks mitu täitelehte, millest ühtede

järgi tuleb sisse nõuda kindel rahasumma, teiste järgi aga teatav osa kostja palgast, ja kui kostjalt kinnipeetav summa 50% suuruses palgast ei ole küllaldane kõigi sissenõudjate rahuldamiseks, peab kohtutäitur vastavalt VNFSV TsPK § 266 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavaile paragrahvidele jaotama kostjalt kinnipeetud summa sissenõudjate vahel võrdeliselt iga nõudesumma suurusele, arvesse võttes pretensioonide järjekohta.

Näiteks 50% palgast moodustab 450 rbl. Kostja vastu on esitatud kaks täitelehte: a) vanemate ülalpidamiseks — 200 rbl. ja b) 2 lapse ülalpidamiseks — $\frac{1}{3}$ palgast. Sissenõuete üldsumma on seega 500 rbl.; nõudesumma iga rubla kohta tuleb 90 kopikat

$\left(\frac{450 \cdot 100}{500} = 90 \right)$. Seega tuleb esimese täitelehe

järgi välja maksta 180 rbl., teise järgi 270 rbl. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 20.)

§ 11. Kui ametiisik ei pea kinni kostja töötasust viimaselt täitelehe järgi või alimentide kokkuleppe akti järgi saadaolevat summat, samuti kui ta ei saada täiteorganile seaduse järgi nõutavaid teateid kostja aadressi muutmise või töötasu kohta, siis on rahvakohtunik õigustatud tegema määruse süüdlase ametiisiku karistamiseks trahviga kuni 100 rublani (TsPK § 291).

§ 12. Tähele pannes, et kohtud väga harva ja hoopis puudulikult kasutavad seadusega neile an-

tud vahendeid mõjutada isikuid, kes on süüdi selles, et nad ei täida kohtu ja kohtutäiturite nõudmisi igasuguste andmete, teatiste ja dokumentide saatmise kohta, samuti ka isikuid, kes on süüdi töötasust alimentide kinnipidamise viivitamises või mitteteostamises, panna kohtuile ette kõvendada trahvide määramise praktikat VNFSV TsPK § 52, 143 ja 291 ning teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide alusel; seletada kohtuile, et VNFSV TsPK § 291 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide järgi on alimentide sissenõudjal, kes sai kahju kostja töötasu mittekinnipidamise tõttu, õigus esitada kahju tasumise hagi nende asutiste ja ettevõtete vastu, kelle süü tõttu kinnipidamine jäi teostamata.

Rahvakohtunikele ja kohtutäitureile ette panna laialdaselt seletada hagejaile nende õigust tähendatud hagide esitamiseks. (NSVL Ülemkohtu 58. pleenumi 19.—23. sept. 1937. a. määruse § 3.)

§ 13. Kohtud peavad VNFSV TsPK § 291 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide järgi võtma vastutusele ametiisikud, kes on süüdi alimentide mitteõigeaegses kinnipidamises või alimendisummade ülekandmise viivitamises, kohtutäiturile andmete mitteesitamises, mis tagavad kostjalt alimentide sissenõudmise õigsust ja õigeaegsust.

Neil juhtudel, kui need teod sisaldavad endas kriminaalkuriteo koosseisu, peavad kohtud võtma süüdlased ametiisikud kriminaalvastutusele. (NSVL

Ulemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 23.)

§ 14. 1. Asutis, ettevõtte või organisatsioon, kus töötab alimentide maksmiseks kohustatud isik, peab teatama selle isiku töökoha muutmisest ja tema töötasu suurendamisest nii sissenõudmist teostavale organile (kohtutäiturile...) kui ka alimente saavale isikule. Olenemata sellest peavad alimentide maksmiseks kohustatud isikud teatama kõigist oma ainelise seisundi, elukoha ja töökoha muudatustest nii alimente saavale isikule või tema eestkostjale kui ka vastavale kohtutäiturile... Selle kohuse mittetäitmine toob kaasa kriminaalvastutuse.

Märkus. Nende isikute tuluks, kelle ülalpidamise peallikaks ei ole palgaline töö, loetakse käesoleva paragrahvi järgi aastane tulumussumma, mis kindlaks tehakse tulumaksuga maksumisel.

2. Isikuil, kes on mõistetud alimentide maksmisele ja kelle ülalpidamise allikaks ei ole töötulu, keelatakse võõrandada neile kuuluvaid ehitisi ja ettevõtteid ilma alimente saava isiku või tema eestkostja või hooldaja eelneva nõusolekuta või ilma küllaldast tagatist esitamata korras, mis on määratud HaridusRK poolt kokkuleppel KohtuRK-ga antava erijuhendiga.¹

¹ Juhendit ei ole antud.

Alimentide maksmiseks kohustatud isiku ja eestkostja või hooldaja vahel käesoleva paragrahvi rakendamise alal tekkiv vaidlus lahendatakse kohtukorras.

3. Kõigile laste kodutuse ja järelevalvetuse vastu võitlevaile asutistele ja organisatsioonidele tehakse kohuseks viivitamata teatada prokuratuurile kõigist neile teatavaks saanud juhtudest, mil lastele ülalpidamise andmise ja alimentide maksmise kohused on jäänud täitmata isikute poolt, kellel need kohused seaduse järgi lasuvad. [VNFSV VKTK ja RKN-i määrus 11. juunist 1928. a. (VSKK 1928, nr. 68, art. 487), muudatustega 10. mai 1937. a. määruse järgi (VSKK 1937, nr. 6, art. 40).]

§ 15. Kohtud peavad silmas pidama, et taotlused täitelehe duplikaadi väljaandmise kohta tuleb läbi vaadata kohtuistungil poolte kohusliku väljakutumisega (VNFSV TsPK § 190 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragrahvid). (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 21.)

Paragrahv 51-a juurde

§ 1. Alimendid tuleb reeglipäraselt välja mõista hagi esitamise päevast. Neil juhtudel, kui hageja esitab tõendid, et ta enne hagi esitamist on võtnud tarvitusele abinõud kostjalt alimentide saamiseks, kuid ei saanud neid selle tõttu, et kostja hoidus kõrvale nende maksmisest, võib kohus olenevalt

asja oludest mõista kostjalt alimendid välja ka möödunud aja eest, kuid üldise hagiaegumise tähtaja piirides, mis on seatud liiduvabariikide TsK. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 12.)

§ 2. Seletada, et alimentide nõudmine täitehete järgi möödunud aja eest võib toimuda mitte ületades liiduvabariikide TsK seatud aegumistähtaega, mis eelnes täitelehe sissenõudmiseks esitamisele.

Kostjat võidakse vabastada temal tekkinud võlgnevuse tasumisest kas osaliselt või täielikult ainult kohtu otsusel, mis tehtud kostja hagi asjas temal tekkinud võlgnevuse kustutamise või vähendamise kohta.

Alimentide võlgnevuse kustutamise või vähendamise küsimus tuleb kohtul lahendada sõltuvalt põhjuste mõjuvusest, mis kutsusid esile võlgnevuse tekkimise alimentide alal, ja kostja varanduslikust seisundist.

Neil juhtudel, kui sissenõudmiseks esitatud täitelehe järgi alimente kinni ei peetud seoses kostja tagaotsimisega, tuleb alimendid sisse nõuda kogu möödunud aja eest, olenemata seatud aegumistähtajast.

Võlgnevuse suurus alimentide alal määratakse neil juhtudel kohtu poolt, lähtudes palgast ja muudest tuludest, mida kostja sai võlgnevuse tekkimise perioodil. Sellise võlgnevuse sissenõudmine peab toimuma sellele vaatamata, et isik, kelle ka-

suks alimendid välja mõisteti, on saanud täisealiks. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 15.)

§ 3. Kohtud peavad silmas pidama, et alimentide sissenõudmine aja eest, mil kostja on kutsutuna sõjaväeteenistusse Nõukogude Armee või Laevastiku ridades, mil ta on haige ega saa toetust ajutise töövõimetuse puhul, samuti muudel kostja töötaoleku juhtudel võib toimuda ainult sel juhul, kui kostjal on vara, millele seaduse järgi võib pöörata sissenõudmist. Sel juhul sissenõudmisele kuuluv alimentide summa tuleb arvutada mitte teatavas osas palgast, mis kostja sai enne töö lõpetamist ülaltähendatud põhjustel, vaid kindlas rahasummas, mis määratakse kohtu poolt igal üksikul juhul, olenevalt kostja ainelisest seisundist.

Aega teenivailt sõjaväelastelt, kes saavad rahapalka 100.— rbl. ja rohkem kuus, nõutakse alimendid laste ülalpidamiseks sisse üldalustel. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 16.)

§ 4. Alimentide väljamõistmine laste ülalpidamiseks töölistelt ja teenistujailt peab toimuma teatava osa näol palgast, kas $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$ või $\frac{1}{2}$ osas sellest kostja palgasummast, mis kuulub talle väljamaksmisele pärast nende maksude kinnipidamist, millega maksustatakse kostjat palga järgi.

Alimentide sissenõudmine töölistelt ja teenistujailt peab toimuma nii põhipalgast kui ka alalise iseloomuga lisatasudest töölepingu järgi, nagu na-

luraaltasu, igakuuline lisatasu väljateenitud aastate eest ning töö eest Kaug-Põhjas ja kaugel asuvais kohtades, rahaline preemia, mis makstakse palga-fondist ja millel pole ühekordse ergutustasu ise-loomu jne.

Alimentide sissenõudmine pensionist ja ajutise töövõimetuse toetusest peab toimuma nii neil juhtudel, kui kostjal ei ole muid tulu-allikaid, kui ka neil juhtudel, kui kostja peale pensioni saab palka, tulusid normipäevadest kolhoosis või tulusid käsi-tööst jne.

Alimentide sissenõudmist ei pöörata summadele, mis makstakse tööseadusandluse järgi töötajale kompensatsiooni korras, nagu vallandamistoetus, päeva- ja kolimisraha üleviimisel ja komandeerimisraha; lisatasu töö eest, mis on seotud süstemaatilise kohtadele sõitmisega, näit. välitasu, mis makstakse geodeesia, kartograafia ja teistele töötajaile päevaraha asemel; preemiaile, mis antakse silmapaistvate tööde eest teaduse alal, leiutiste eest, kirjanduse ja kunsti alal; ühekordseile tasudele premeerimise puhul tehniliste täiustuste ja leiutiste eest; summadele, mis makstakse toidu ja varustise asemel sõjaväelastele, Riikliku Julgeoleku Ministeeriumi ning Siseministeeriumi töötajaile, transpordi ja ettevõtete sõjaväestatud val-vele, tuletõrjele jne.

Alimente ei nõuta sisse kasutamata puhkuse kompensatsioonist; kui aga isik, kes maksab ali-mente, saab vallandamisel kompensatsiooni mitme

kasutamata puhkusekuu eest mitme aasta puhkuse liitmisel, peetakse alimendid kinni kogu kompenseeritava puhkuse perioodi eest ette väljamakstavatest kompensatsioonisummadest.

Alimendimaksete määr neil juhtudel tuleb arvutada võlgniku keskmisest kuupalgast.

Sissenõutud summad tuleb asutisel või ettevõttel kanda rahvakohtu deposiitarvele, kes peab need sissenõudjale välja andma tähtaegadel, mis on tähendatud täitelehel.

Võlgniku tööle asumisel lõpetatakse alimentide väljamaksmine deposiitarvelt võlgniku sellekohase avalduse põhjal ja järjekordsed alimentide maksed tuleb sisse nõuda võlgniku poolt saadavast palgast uuel töökohal.

Rahvakohtu deposiitarvele jäänud summad kuuluvad neil juhtudel võlgnikule tagastamisele. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 9.)

§ 5. Seletada kohtuile, et ühekordse tasu summadest väljateenitud aastate eest, mis makstakse Valitsuse erimääruste alusel söe-, nafta-, metallurgia- ja rea teiste tööstusharude töölistele, toimub kohtu poolt laste ülalpidamiseks väljamõistetud summade sissenõudmine ühesugustel alustel alimentide sissenõudmisega kostja palgast. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 6. aprillist 1951. a. nr. 4/9/u.)

§ 6. Laste kasuks alimentide väljamõistmine kolhoosnikutelt toimub $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{2}$ osas kostja poolt

väljatöötatud normipäevadest. Kui peale tulude normipäevadest on kostjal muid lisatulusid majapidamisest õueaiamaal või ulgtööst või käsitööst, siis peab kohus peale alimentide väljamõistmise protsentuaalses vahekorras normipäevadega mõistma kostjalt välja igakuulise kindla rahasumma, mis määratakse kohtu poolt arvestades kostja lisatulusid ja hageja materiaalsel seisundil.

Kui lapse ema, kes nõuab alimente kolhoosnikult, ei ole sama kolhoosi liige, siis kostja palvel võidakse alimente kohtu poolt välja mõista mitte protsentuaalses vahekorras normipäevadega, vaid rahasummas, lähtudes poolte materiaalsest seisundist. (NSVL Ulemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 10.)

§ 7. Alimentide väljamõistmine isikult, kes ei saa igakuulist palka, vaid kel on muutuv töötasu (kirjanikud, muusikud, kunstnikud) või kes elavad majapidamisest saadavatest tuludest (üksiktalupojad, kodutööndajad), toimub kohtu poolt igakuulise rahasumma näol, mille määrab kohus, arvestades lapse huve ja poolte ainelist seisukorda. (NSVL Ulemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 11.)

§ 8. Isikult, kes kannavad karistust kinnipidamiskohtades, peab kohtu poolt väljamõistetud alimentide kui ka muu võlgnevuse sissenõudmine toimuma üldistel alustel, mis antud VNFSV TsPK XXIII peatükis ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavais peatükkides, sellest töötulust, mis kuulub

temale pärast temale antud toidu maksumuse mahaarvamist.

Kui vahialuse töötulust kinnipeetavad alimendid osutuvad mittepiisavaks lapse ülalpidamiseks, võib nende sissenõudmist pöörata varale, mis on süüdimõistetud isiklik omand või mis moodustab tema osa kaasomandis või talundi- või kolhoosipere ühisomandis.

Kostjailt kes kannavad paranduslikke töid, peab alimentide sissenõudmine täitehtede järgi toimuma kostja täiest palgasummast, maha arvamata eelnevalt kinnipidamisi kohtuotsuse järgi.

VNFSV TsPK § 289 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragrahvide eeskirjad, mis sätiavad, et töölistele ja teenistujatele peab igal puhul säilitatama 50% palgast, ei laiene neile juhtudele. (NSVL Ulemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 17.)

§ 9. Neil juhtudel, kui ühelt kostjalt on välja mõistetud alimendid mitme ema lastele mitme kohtuotsuse järgi, ületades üldsummas määra, mis on seatud NSVL KTK ja RKN-i määrusega 27. juunist 1936. a., võib alimentide maksja esitada hagi iga isiku vastu, kelle kasuks on tehtud kohtuotsus alimentide sissenõudmise kohta, alimentide määra vastavaks vähendamiseks antud kohtuotsuse järgi.

Hagid esitatakse neil juhtudel sissenõudjate elukoha järgi. Hagiavaldusele peab alimentide maksja lisama kõigi seadusjõusse astunud kohtuotsuste

nõutavalt tõestatud ära kirjad, mille järgi ta on kohustatud alimente maksma.

Sellise hagi arutamisel kohus, lähtudes alimentide üldmäärast, mis kuuluvad väljamaksmisele kõigi kohtuotsuste järgi NSVL KTK ja RKN-i 27. juuni 1936. a. määruse põhjal, määrab uue alimentide määra antud hagi järgi vastavas osas, mis kuulub igale lapsele, kelle suhtes on olemas kohtuotsused; nii näiteks nelja lapse puhul, kellele makstakse alimente, tuleb iga lapse osaks arvata $\frac{1}{8}$ osa alimentide maksja töötasust (50% : 4).

Kui sissenõudja elukoha muutmise tõttu alimentide vähendamise asja ei aruta see kohus, kes asja varem otsustas, siis kohus, kes muutis alimentide määra, peab saatma oma otsuse ära kirja sellele kohtule, kes tegi varem otsuse antud asjas.

Kui alimentide maksja, kellelt laste ülalpidamiseks tuleb kinni pidada üle 50% palgast, ei algata alimentide vähendamise küsimust, siis otsuse täitmiskohajärgne kohtutäitur teeb kinnipeetud summa nõudjate vahel jaotamise arvestuse ja esitab selle arvestuse rahvakohtunikule kinnitamiseks (VNFSV TsPK § 266 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragrahvid); tehtud arvestusest peab kohtutäitur teatama sissenõudjaile. (NSVL Ulemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 14.)

§ 10. Laste ülalpidamiseks vahendite nõudmise asjade otsustamisel neil juhtudel, kui lapsed jää-

vad mõlema vanema juurde, määrab kohus alimentide määra ühelt vanemalt teise kasuks, kes on aineliselt vähem kindlustatud, rahasummas, olenevalt ainelisest seisukorrast, kuid piirides, mis on seatud NSVL KTK ja RKN-i määrusega 27. juunist 1936. a. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 13.)

Paragrahv 55 juurde

§ 1. Juhtida kohtute tähelepanu sellele, et kui pole võimalik lastele alimente saada vanemalt, võidakse hagi alimentide sissenõudmiseks esitada vanaisa ja -ema vastu, kel on küllaldaselt vahendeid (VNFSV APEK'i § 55 ja teiste liiduvabariikide APEK-ite vastavad paragrahvid). Alimentide suurus neil juhtudel määratakse kohtu poolt kindlas rahasummas, lähtudes kostja ainelisest seisundist. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 4. augustist 1950. a. nr. 14/10/u, § 8.)

Paragrahv 59 juurde

§ 1. Kodanike isiklike või varaliste õiguste tekkimist, muutumist või lõppemist põhjustavate faktide kohtuliku tuvastamise korrast. (NSVL Ülemkohtu pleenumi määrus 29. juunist 1945. a. nr. 9/8/u.)

Paragrahv 68 juurde

§ 1. Töötajate perekondadesse vaeslaste, väikelastekodude ja lastekodude kasvandike kasvatada andmise juhend.

1. Laste kasvatada andmine (patroneerimine) töötajate perekondadesse toimub vabatahtlikkuse alusel.

2. Töötajate perekondadesse antakse kasvatada vaeslapsi, väikelastekodude ja lastekodude kasvandikke, kui ka kohtuotsuse põhjal perekonnalt ära võetud lapsi vanusega 5 kuust kuni 14 aastani.

Töötajate perekondadesse kasvatada andmise korras laste kasvatamine kestab kuni kasvatatava (patroneeritava) 16-aastaseks saamiseni.

3. Vaeslaste kasvatada andmist töötajate perekondadesse teostavad:

a) linnades — linna tööraha saadikute nõukogu täitevkomiteed või nende tervishoiu- ja haridusorganid, kusjuures tervishoiuorganid annavad kasvatada lapsi vanusega 5 kuust kuni 3 aastani ja haridusorganid 3 aastast kuni 14 aastani;

b) maal — valdade¹ tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed. Alevites — alevite tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed.

¹ Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega 26. septembrist 1950. a. on tühistatud Eesti NSV administratiiv-territoriaalne jaotus maakondadeks ja valdadeks ning kehtestatud rajooniline jaotus. Edaspidises tekstis sellele asjaolule enam ei viidata.

Lastekodude ja väikelastekodude kasvandikud antakse perekondadesse kasvatada nii linnades, alevites kui ka maal sõltuvalt vanusest linnade ja maakondade hariduse- või tervishoiuorganite poolt.

4. Laste kasvatada andmine toimub erilise kasvatada andmise lepinguga, milles määratakse kindlaks kohustused, mis lasuvad organil, kes lapsi kasvatada annab, kui ka isikul, kes lapse kasvatada võtab.

5. Kui kasvatada antud lapsele oli määratud pension riikliku sotsiaalkindlustuse või sotsiaalhoolduse korras või alimendid, siis jäävad need talle alles ja makstakse välja isikule, kes lapse kasvatada võttis. Selles korras makstud summad võetakse vastavalt arvesse igakuulise ainelise toetuse väljamaksmisel, silmas pidades, et pension (alimendid) ja patronaazi eest makstav toetus ei ületaks ettenähtud normi.

Kui lapsele määratud pension või alimendid ületavad igakuulise toetuse patroneerimise eest, siis viimast välja ei maksta, kuid pension või alimendid kuuluvad täiel määral väljamaksmisele lapse kasvatada võtnud isikule.

6. Kasvatada andmise lepingu alusel (p. 4) lapse kasvatada võtnud isik on kasvatada antud lapse eestkostjaks (hooldajaks). Ta peab hoolitsema lapse kasvatamise ja ülalpidamise eest kooskõlas eestkostmise ja hoolduse kohta kehtivate seaduste ja muude eeskirjadega.

7. Last ei või anda kasvatada isikutele, kes Abi-

elu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeksi § 77 põhjal ei või olla eestkostjateks ega hooldajateks.

8. Isik, kes võtab lapse kasvatada, saab lepinguga kindlaksmääratud igakuulist ainelist toetust summadest, mis seks otstarbeks on ette nähtud täitevkomiteede eelarvetes, ja teistest vastavatest allikatest.

9. Isik, kes võttis lapse kasvatada (patronaadile) ja kes patronaati kasutas omakasupüüdlike eesmärkide saavutamiseks või kes jättis kasvatatava lapse järelevalveta või vajaliku ainelise abita, kannab kriminaalvastutust Kriminaalkoodeksi vastavate eeskirjade alusel.

10. Patroneeritavate laste arvelevõtmine ja nende ainelise olukorra ja kasvatustingimuste süstemaatiline kontrollimine pannakse maakondades ja vabariikliku alluvusega linnades tervishoiuosakondadele 5 kuust kuni 3-aastaste laste suhtes ja haridusosakondadele 3 kuni 14-aastaste laste suhtes.

11. Tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteed, maakondade ja linnade haridusosakonnad ja tervishoiuosakonnad organiseerivad laste perekondades kasvatamise edukaks teostamiseks teiste vastavate asutiste kaastööd ning kasutavad sel alal ühiskondlike organisatsioonide kaasabi.

12. Laste perekondadesse kasvatada andmise lepingud ja kogu kirj vahetus laste kasvatada võtmise kohta on vabastatud riigilõivust ja säilitatakse lepingud sõlminud asutise juures.

13. Hariduse Rahvakomissaril ja Tervishoiu

Rahvakomissaril on õigus anda vastavate rahvakomissariaatidega kooskõlastatud juhendeid ja käskkirju käesoleva juhendi teostamiseks.

(ENSV RKN-i 15. aug. 1945. a. määrus nr. 748 — ENSV T 1945, 32, 507.)

Paragrahv 72 juurde

§ 1. Eestkoste- ja hooldusorganite põhimäärus.

[VNFSV VKTK ja RKN-i määrus 18. juunist 1928. a. (VSKK 1928, nr. 75, art. 524 ja nr. 129, art. 828).]

Paragrahv 79 juurde

§ 1. Vt. § 41 juurde kuuluvaid materjale.

Paragrahv 82 juurde

§ 1. Panna kolhooside vastastikuse ühiskondliku abistamise kassadele ühe tähtsama ülesandena vaeslaste ülalpidamine ja ajutiselt puudusse langedud kolhoosnikute laste abistamine... [NSVL RKN-i ja UK(b)P Keskkomitee 31. mai 1935. a. määruse § 13 (LSKK 1935, nr. 32, art. 252).]

Paragrahv 92 juurde

§ 1. Eestkoste kasutamine omakasu sihil (elamispinna asustamine, pärast vanemate surma järelejäänud vara ärakasutamine jm.) ja eestkoste all

olevate laste järelevalveta ning tarviliku ainelise abita jätmine toob kaasa vabaduskaotuse kuni kolme aastani.

Külanõukogude esimeeste ja külanõukogude poolt nimetatud eestkostjate poolt vaeslaste kasvatamiseks kaitse- ja hoolitsemisabinõude tarvitusele mittevõtmine, võimaldades oma tegevuse või tegevusetusega neil lastel minna hulkurluse teele, toob kaasa: eestkostjate suhtes — vabaduskaotuse kuni kahe aastani, külanõukogude esimeeste suhtes — vastutuse KrK § 111 järgi. (KrK § 158¹.)

Paragrahv 111 juurde

§ 1. NSV Liidu kodanikkude poolt perekonna- ja eesnimede muutmise kord.

1. Määrata, et NSV Liidu kodanike poolt perekonna- ja eesnimede muutmine on lubatud, kui nad on saanud 18-aastaseks.

2. Perekonna- ja eesnimede muutmine toimub oblasteisse või kraidesse jagunematute liiduvabariikide SiseRK ja autonoomsete vabariikide SiseRK perekonnaseisuaktide osakondade ja SiseRK krai- või oblastivalitsuste perekonnaseisuaktide osakondade loal.

Tähendatud osakonnad toimetavad perekonna- või eesnimede muutmise registreerimist või keelduvad seda registreerimast. (NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusest 31. märtsist 1940. a. — NSVL Ülemnõukogu Teataja, 1940, nr. 11.)

§ 1. Surnuks või teadmata äraolijaks tunnustamine.

Oma elukohast äraolevat isikut võidakse tunnustada teadmata kadunud äraolijaks, kui on möödunud üks aasta viimaste teadete saamisest tema viibimiskoha kohta.

Äraolija võidakse tunnustada surnuks, kui on möödunud kolm aastat viimaste teadete saamisest tema viibimiskoha kohta, või kuus kuud, arvates sõjaväevõimude poolt tõendatud tema teadmata kadumise päevast sõjategevuse ajal, või kuus kuud, arvates õnnetusjuhtumi päevast, kui olemasolevate olude alusel võib eeldada tema hukku selle õnnetusjuhtumi tagajärjel.

Kui ei ole võimalik äraolija kohta viimaste teadete saamise aega täpselt kindlaks määrata, siis arvatakse tähtaega selle kuu esimesest päevast, mis järgneb viimaste kindlakstehtud teadete saamise kuule; kui ei ole võimalik kindlaks määrata ka seda kuud, siis — järgneva aasta 1. jaanuarist.

Teadmata äraolijaks ja surnuks tunnustamine toimub tunnistuse väljaandmisega huvitatud isikuile ja asutistele vastavate notariaalkontorite poolt. Äraolija eeldatava huku juhul võib notariaalkontor välja anda seesuguse tunnistuse ainult siis, kui on olemas huku fakti tõendavad dokumentaalsed andmed (nagu laevahuku protokoll, õnnetusjuhtumi akt, ametiisikute teadaanded jt.). Tähen- datud dokumentaalsete andmete puudumisel toimub

séesuguse isiku surnuks tunnustamine üksnes kohtu poolt hagikorras.

Surnuks tunnustatud isiku surmajuhtumi sissekandmine perekonnaseisuraamatusse toimub notariaalkontori tunnistuse või kohtumääruse alusel, kusjuures surma ajaks loetakse tunnistuse väljandmise või kohtumääruse jõustumise kuupäev.

Surnuks tunnustatud isiku tagasiilmumisel toimub surnuks tunnustamise kohta käiva tunnistuse või kohtumääruse tühistamine vastavate notariaalkontorite või kohtu poolt. (TsK § 12.)

TÄHESTIKULINE SISUJUHT ¹.

A.

Abielu: registreerimine 1, 131—137; faktiline abielu 1, 1/1; registreerimise tähtsus 2; registreerimise tingimused 4; abieluealisus 5; abielu kehtetus 6, 6/1; Eesti NSV kodanike ja välismaalaste vaheliste abielude keelamine 6¹; abikaasade perekonnanimi 7, 111; elukutse ja elukoha valiku vabadus on kummalgi abikaasal 9; varalised vahekorrad 10, 10/1—3; 13; töövõimetu abikaasa õigus ülalpidamisele 14, 15, 16; abielu lõppemine 17—19, 138, 141; lõiv abielu registreerimise eest 112.

Abieluealisus: 4, 5.

Abielu kehtetus: 6, 6/1; laste õigused, kes on sündinud kehtetuks tunnustatud abielust 6/1.

¹ Numbrid viitavad koodeksi paragrahvidele, längjoonega numbrirühmad viitavad lisamaterjalidele, kusjuures längjoonest paremal asuvad numbrid tähistavad vastava paragrahvi kohta toodud materjalide paragrahve. Üksikužel juhtudel on viited tehtud lehekülgedele.

Abielu lõppemine: puudustkannatava töövõimetu abikaasa õigus saada ülalpidamist teiselt abikaasalt pärast abielu lõppemist 15; abielu lõppemine ühe abikaasa surmaga 17; abielu lõppemine lahutuse teel 18, 18/1; abielulahutuse kohtuliku menetluse algatamise tingimused lk. 69; abielulahutuse kohtulik arutamine lk. 70; abielulahutuse registreerimine 19, 19/1, 138, 141; abielulahutuse registreerimisel võetav maks lk. 71.

Abikaasad: nende perekonnanimi 7; kodakondsus 35, 36, 36/1; elukutse valiku vabadus 9; varalised õigused 10, 10/1, 2, 3; lepingulised vahekorrad abikaasade vahel 13; õigus ülalpidamise saamiseks 14, 15; abikaasade vara jaotamine 10; 10/1, 2; lk. 71.

Abirahad: lapse toitmiseks lk. 56, 94; lasterikastele ja vallasemadele lk. 59, 77, 79; ühekordne abiraha lk. 60, 77; abiraha väljamaksmine hooldajale, kui laps antakse temale üle lk. 79, 87.

Abistamise kassad: 82/1.

Abort: vastutus aborti tegemise ja selleks sundimise eest lk. 55.

Administratiivne trahvimine: laste koolisaatmisest keeldumise pärast 41/1; vanemate trahvimine laste jultumuse ja ulakuse pärast 41/2; tähtaja möödalaskmise pärast sünnijuhtumi registreerimisel 118; tähtaja möödalaskmise pärast surmajuhtumi registreerimisel 125.

Aegumistähtaeg: aegumistähtaeg alimentide asjus 51-a/1.

Alaealised: vastutus alaealiste kuritegevusele kihutamise eest 41/3; alaealiste õigus saada ülalpidamist 42; eestkoste ja hooldus 69, 70, 89, 98; alaealised ei või olla eestkostjaiks ega hooldajaiks 77. Vt. Lapsed, Eestkoste ja hooldus, Lapsendamine.

Alimendid: vt. Ülalpidamine.

Alluvus: asjade alluvus faktilise abielulise vahekorra tunnustamisel ühe abikaasa surma või teadmata kadumise puhul rindel 1/1; abielulahutuse asjade alluvus lk. 69.

Arest: vara arestimine alimentide asjus 50/5.

Aruanne: eestkostjate ja hooldajate aruanne 101, 102.

Aunimetus „Sangar-ema“: lk. 66, 73.

E.

Eesnimi: muutmise kord 111, 111/1.

Eestkoste ja hooldus: eestkosteorganite õigus määrata laste perekonnanimi 34; lahkarvamuste lahendamine laste suhtes tarvitusele võetavate abinõude kohta 39; eestkoste vanemlike õiguste kaotamise korral 46; vanematega kokkusaamise lubamine eestkostetavaile 47; eestkosteorganite õigused lapsendamise korral 59, 61, 65; üldeeskirjad 68—85; kaebused eestkostjate ja hooldajate peale 93; kaebused eestkoste- ja hooldusorganite peale 94; eestkostjate õigused ja kohused 76—83, 86—92, 101, 102; eestkostjate vastutus kuritarvituste eest 92/1; eestkoste- ja hooldusorganite põhimäärus

72/1; isikud, keda ei saa määrata eestkostjaks 77; eestkostmisest keeldumine 78; järelevalve eestkostja ja hooldaja tegevuse üle 80; eestkostja kõrvaldamine 92; vastutus eestkoste ärakasutamise eest omakasu sihiga 92/1; eestkoste- ja hooldus- asjade menetlus 95—102; eestkoste vaimuhaigete ja nõrgamõistuseliste üle 103—110.

Ehitised: alimendimaksjaile kuuluvate ehitiste võõrandamise keeld ilma huvitatud isikute loata 50/14.

Elatis: vt. Ulalpidamine.

Elukoht: abikaasade elukoht 9; laste elukoht 40; teadmata elukohaga kostja otsimine 50/4; nende isikute elukoha muutmine, kellelt on välja mõistetud alimendid 50/14; eestkostetavate elukoht 75.

Em: abiraha lapse toitmiseks lk. 56, 94; ühekordsed ja igakuulised abirahad lasterikastele ja vallasemadele lk. 59, 77, 79; orden „Ema au“, medal „Emamedal“, aunimetus „Sangar-ema“ lk. 66, 73, 74, 76. Vt. Vanemad.

Emadus: sissekanne emaduse tunnustamise kohta 142.

„Emamedal“: lk. 66, 76.

Esindus: laste asjus 43; eestkostetavate asjus 86.

F.

Faktiline abielu: faktilise abielu vormistamine registreerimise teel 1; faktilise abielulise vahekorra tunnustamise kord ühe abikaasa surma või

teadmata kadumise puhul rindel 1/1; laste õigused, kes on sündinud enne 8. juulit 1944. aastat vane-mailt, kes on faktilises abielus 29.

Faktide tuvastamine: 59/1.

H.

Hagi tagamine: alimentide sissenõudmise asjus 50/5.

Hagi tagasilükkamine: alimentide nõudmise asjus 50/2.

Heitlaps: tema registreerimine 123.

Hoiukassad: eestkostetava raha, väärtpaberite ja väärtuste hoidmine töö-hoiukassades 100.

Hoiused: abikaasade hoiused hoiukassades 10/2.

Hooldus: vt. Eestkoste ja hooldus.

I.

Igakuuline abiraha: lasterikastele ja vallasema-dele, lk. 59, 77, 79.

Ilmumine: poolte ilmumine abielulahutuse asjus lk. 70.

Isa: vt. Vanemad.

Isadus: perekonnaseisuorganite poolt tehtud isaduse sissekannete ebaõigeks tunnustamine 25/1; ema õiguse tühistamine esitada hagi isaduse kindlakstegemiseks isiku vastu, kellega ema pole registreeritud abielus 29.

J.

Järelevalve: eestkoste- ja hooldusorganite tegevuse üle 73.

K.

Kaebused: eestkoste- ja hoolduse asjus 93, 94; vaimuhaigeks või nõrgamõistuslikuks tunnustamise peale 110.

Kahenaisepidamine: 6, 6/1.

Kahjud: sissenõude pööramine abikaasade ühisvarale raiskamisest, riisumisest või omastamisest tekkinud kahjude katmiseks 10/3; vanemate vastutus laste poolt tekitatud aineliste kahjude eest 41/2; kahjude tasumine alimentide mittekinnipidamise puhul 50/12.

Kehtetud abielud: 6, 6/1; laste õigused, kes on sündinud kehtetust abielust 6/1.

Kerjamine: alaealiste sundimine kerjamisele 41/3.

Kihutamine: alaealiste kihutamine kuritegudest osavõtmisele 41/3.

Kinkimine: eestkostetava vara kinkimine 86.

Kinnipidamine: alimentide kinnipidamine töötasust 50/11, 12, 13, 14; kinnipidamise määr 51-a, 51-a/2—10; lk. 58.

Kodakondsus: laste kodakondsus 35, 36/1; vanemate kodakondsus 35, 36, 36/1.

Kohtuotsuste täitmine: viivitamata täitmine alimentide asjus 50/8, 9; vastutus töötasust mittekinnipidamise eest täitelehe järgi 50/11, 12, 13; kohtu-

täiturile alimendimaksja ainelise olukorra muudatustest teatamine 50/14; täitelehtede duplikaadid 50/15; sõjaväelastelt alimentide sissenõudmise otsuste täitmine 51-a/3.

Kohtutäiturid: kohustus teatada eestkoste ja hoolduse seadmise vajalikkusest 98. Vt. Kohtuotsuste täitmine.

Kolhoosid, kolhoosnikud: kolhoosipere vara jagamine 10/1; kolhoosnikute kanda langevate alimentide arvutus ja sissenõudmine 51-a; 51-a/6; lk. 58; kolhooside vastastikuse abistamise kassade kohustus vaeslaste ülalpidamiseks 82/1.

Konsulaadid: perekonnaseisuaktide sissekandmine välismaal 111.

Koolid: vastutus laste koolisaatmisest keeldumise eest 41/1.

Kulud: kostja otsimise kulud alimentide nõudmise asjus 50/4; eestkoste ja hoolduse kulud 82, 101.

Kuritegu: vastutus alaealiste kihutamise eest kuritegude toimepanemisele 41/3.

Külanõukogud: vt. Nõukogud ja täitevkomiteed.

L.

Lahutus: vt. abielu lõppemine.

Laip: laiba leidmisest teatamine 125, 129.

Lapsed: rindel surmasaanud või teadmata kadunud isiku lapsed 1/1; kehtetuks tunnustatud abi-elust sündinud laste õigused 6/1; lapse sünni re-

gistreerimine 25, 26, 27; registreerimata abielust sündinud lapsed 27, 28, 29; laste õigused, kes on sündinud enne 8. juulit 1944. aastat vanemalt, kes ei ole registreeritud abielus 29; vanemlikud õigused 33, 38, 39; laste perekonnanimi 34; kodakondsus 35, 36, 36/1; usund 37; vanemate poolt abinõude tarvituselevõtmine laste suhtes 38, 39; laste elukoht 40, 40/1; vanemate kohused laste kasvata-
mise ja õpetamise alal 41; 41/1, 2, 3; laste õigus saada ülalpidamist 42, 42/1; 42¹, 42², 43³, 48; alaealiste huvide kaitse 43; vanemate poolt hagikorras laste tagasinõudmine isikuilt, kes hoiavad lapsi enda juures seadusliku aluseta 44; vanemlike õiguste kaotamine 46, 47, 51; laste kohus vanemaid ülal pidada 49, 50; laste ülalpidamise nõudmine hagikorras 50; 50/1—15; ülalpidamise määr 51-a; 51-a/1—10; isikute vastutus, kes on ühiselt kohustatud lastele ülalpidamist andma 52; laste õigus talundipere varale 53; lapsed, kes on talundipere liikmed 56, 56¹; lapsendamine 57—67; laste patronaadile andmise juhend 68/1; lapse sünnist teatamine 118, 119; lapse sünni sissekandmine 120; surnult sündinud lapse kohta sissekande tegemine 122; heitlapse registreerimine 123; sünni kohta käiva sissekande täiendamine 142. Vt. Alaealised, Eestkoste ja hooldus.

Lapseealised: lapsendamine 57; eestkoste 69. Vt. Lapsed.

Lapselaps: vt. Vanaisa.

Lapsendamine: üldeeskirjad 57—67; sissekanne lapsendamise kohta 111, 112.

Lastekasvatus: 40; 41; 41/1, 2, 3; 42³, 45; eestkostetavate kasvatamine 89.

Lastesõimed: maks lastesõime paigutatud lapse eest lk. 65, 80, 94.

Laste õpetada andmine: 45, 89.

Laste äravõtmine: vanemate hagid laste äravõtmise kohta 44.

Leping: abikaasade vahel 13; eestkostjate ja hooldajate lepingud 86, 88, 90; eestkostetavate ja hooldatavate lepingud 91.

M.

Maakohad: eestkostjate ja hooldajate määramine maal 74.

Majavalitsused: eestkoste või hoolduse seadmise vajalikkusest teatamine 98.

Maksud: alimentide arvestus töötasust pärast maksude kinnipidamist 51-a/4; vallaliste ja vähelapseliste kodanike maksustamisest lk. 67.

Miilits: õigus trahvida vanemaid laste jultumuse ja ulakuse eest 41/2; kohustus teatada eestkoste ja hoolduse seadmise vajalikkusest 98.

Mitmenaisepidamine: 6.

N.

Normipäevad: alimentide arvutus 51-a; 51-a/6.

NSVL saatkonnad: nende kohused eestkoste ja

hoolduse alal 85; nende kohused perekonnaseisuk-
aktide sissekandmise alal 111.

Nõukogud ja täitevkomiteed: eestkoste- ja hool-
dusorganitena 72, 74; külanõukogude esimeeste
vastutus laste kaitseks vajalikkude abinõude mitte
tarvituselevõtmise eest 92/1; eestkoste ja hoolduse
seadmise vajalikkusest teatamine 98.

Nõrgamõistuselised: vt. Vaimuhaiged.

O.

Omastamine: vt. Raiskamine, riisumine, omasta-
mine.

Orden „Ema au“: lk. 66, 74.

Otsimine: kostja otsimine alimentide nõudmise
asjus 50/4.

P.

Parandused: perekonnaseisuraamatute sissekan-
netes 115, 142.

Paranduslikud tööd: alimentide kinnipidamine
paranduslikele töödele mõistetud isikute töötasust
51-a/8.

Pass: abielu registreerimise märkimine passile
133¹; lahutuse märkimine passile 138, lk. 69.

Patronaat: vaeslaste andmine patronaadile 68/1.

Perekonnanimi: abikaasade perekonnanimi 7; abi-
elulahutamisel lk. 71; laste perekonnanimi 27, 28,
34; lapsendatu perekonnanimi 60; perekonnanime
muutmise registreerimine 111, 111/1, 142; perekon-

nanime muutmise kord 111, 111/1; maks perekonnanime muutmise eest 112.

Perekonnaseisuaktid: vt. Abielu, Abielu lõppemine, Lapsendamine, Surm, Sünd.

Perekonnaseisuaktide sissekandmine: abielu registreerimine 1, 2, 4, 5, 6, 6¹, 111, 131, 132—137; abielulahutuse registreerimine 19, 19/1, 111, 138, 141; sünni registreerimine 25, 26, 27; lapsendamise registreerimine 59, 60; perekonnaseisuorganite kohustus teatada eestkoste seadmise vajalikkusest 98; üldeeskirjad 111—117; perekonnanime ja eesnime muutmise kord 111, 111/1, 142; riigilõiv perekonnaseisuaktide registreerimise eest 112; ametiisikute vastutus, kes on aluseta keeldunud perekonnaseisuaktide registreerimisest 117-a; sündide sissekandmine 118—123; surmajuhtumite sissekandmine 124—129; sissekanne surnuks tunnustamise kohta 130, 130/1; abielulahutuse sissekandmine 111, 138, 141.

Perekonnaseisuameti organid: vt. Perekonnaseisuaktide sissekandmine.

Prokurör: tema kohused alimentide mittemaksimise teate saamisel 50/1, 4.

Prostitutsioon: alaealiste sundimine prostitutsioonile 41/3.

Protokoll: laiba leidmise kohta 129.

Puhkus: alimentide sissenõudmine kasutamata puhkuse kompensatsioonist 51-a/4; raseduspuhkus lk. 64, 92.

Päränd: laste ülalpidamine pärandi saanud isiku poolt 42²; eestkostjal ei ole õigust loobuda eestkostetavale kuuluvast pärandist 86.

R.

Rahvaharidusosakonnad: ülesanded eestkoste alal alaealiste üle 72.

Raiskamine, riisumine, omastamine: sissenõudmise pööramine abikaasade ühisvarale raiskamisest, riisumisest ja omastamisest tekkinud kahjude katmiseks 10/3.

Rasedus: vastutus naiste töölevõtmisest keeldumise eest raseduse motiividel lk. 56, 80, 96; soodustused rasedaile lk. 64, 92; abirahade määramine ja väljamaksmine rasedaile lk. 81; rasedate õigus üle minna teisele tööle lk. 80.

Riigilõiv: perekonnaseisuaktide registreerimise eest 112.

Riisumine: vt. Raiskamine, riisumine, omastamine.

S.

Sotsiaalkindlustusosakonnad: ülesanded eestkoste alal 72.

Spekulatsioon: alaealiste sundimine spekulatsioonile 41/3.

Sugulased: sugulasvaheliste abielude registreerimise keeld 6; vendade ja õdede õigus ülalpidami-

sele 54; vanaisa ja vanaema õigus ülalpidamisele 55.

Sundimine: alaealiste sundimine kerjamisele ja prostitutsioonile 41/3.

Surm: abielu lõppemine abikaasa surmaga 17; eestkoste surnu vara üle 69; surmajuhtumi sissekanne 111, 124—127; surnult sündinud lapse registreerimine 122; surma fakti kindlakstegemine 128; laiba leidmisest teatamine 129; sissekanne surnuks tunnustamise kohta 130.

Sõjaväelased: faktilise abielulise vahekorra tunnustamise kord ühe abikaasa surma või teadmata kadumise puhul rindel 1/1; alimentide sissenõudmine sõjaväelastelt 51-a/3.

Sünd: sünnijuhtumi sissekanne 111, 112, 118—120, 122, 123—142.

T.

Talundipere: abikaasade õigus talundipere varale 10, 10/1; vanemate ja laste õigus talundipere varale 53; talundipere liikmelt lapse ülalpidamise summa sissenõudmine 65, 56¹.

Teadmata äraolek: faktilise abielulise vahekorra tunnustamise kord ühe abikaasa surma või teadmata kadumise puhul rindel 1/1; abielu lõpetamise ajendina 17; teadmata äraolija vara eestkoste 69; teadmata äraolija surnuks tunnustamise kord 130/1.

Teovõimetud: eestkoste nende üle 68.

Tervishoiuosakonnad: nende ülesanded eestkoste alal 72.

Toetused: vt. abirahad.

Toimingud: abikaasade vahelised varalised lepingud 13; ehituste võõrandamise keeld alimente maksva isiku suhtes alimente saava isiku ja tema eestkostja ning hooldaja nõusolekuta 50/14; eestkostja toimingud 86; eestkostjad ei või teostada toiminguid eestkostetavatega 88; hooldatavate toimingud 90.

Trahv: vanemate trahvimine laste ulakuse eest 41/2; alimentide kinnipidamise eeskirjade rikkimise eest 50/11, 12; sünnijuhtumi registreerimise tähtaja möödalaskmise ja sünnijuhtumi mitteregistreerimise eest 118; surmajuhtumi mitteregistreerimise eest 125.

Tunnistajad: surma fakti kindlakstegemisel 128; abielu sissekandmisel 134.

Tähtajad: puudustkannatava töövõimetu abikaasa abistamiseks 15; alimentide asja otsustamiseks 50/6; eestkoste või hoolduse seadmise vajalikkusest teatamiseks 98; aruannete esitamiseks eestkoste ja hoolduse alal 101; sünni registreerimiseks 118; surmajuhtumi registreerimiseks ja laiba leidmisest teatamiseks 125; teadmata äraolija surnuks tunnustamiseks 130/1; paranduste ja täienduste tegemiseks perekonnaseisuraamatutes 142.

Täitevkomiteed: nende kohused eestkoste ja hoolduse alal 72, 73.

Töötasu: alimentide kinnipidamine töötasust 50/5, 11, 12, 13; 51-a; 51-a/2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

Töövõimetus: ülalpidamise andmine töövõime-

tule abikaasale 14, 15; ülalpidamise andmine töövõimetule ja puudustkannatavale vanaisale, vanaemale või lastelastele 55.

V.

Vabaduskaotus: alimentide sissenõudmine vahi alustelt 51-a/8.

Vaimuhaiged: abielu registreerimise keeld 6; eestkoste 69, 72, 84, 89; läbivaatus 103—110.

Vaimuhaigete läbivaatuse komisjon: selle õigused ja kohused 103—110.

Vanaema: vt. Vanaisa.

Vanaisa: vanaisa ja vanaema õigus saada ülalpidamist lapselapselt 55; alimentide sissenõudmine vanaisalt või vanaemalt 55, 55/1.

Vanemad: missugusele vanemale anda laps kasvatada abielu lahutamisel 40/1; vanemate perekonnanimi 34; vanemate kodakondsus 35, 36/1; vanemate kokkulepe laste usundi kohta on kehtetu 37; laste suhtes vanemate poolt tarvituselevõetavad abinõud 38, 39; vanemate lahuselu 40; vanemate kohused 41; 41/1, 2; 42; 42/1; 43, 50, 51, 51-a; laste kohus vanemate ülalpidamiseks 49; pahahtlik suhtumine laste kasvatamisse ja ülalpidamisse 50/7; õigused talundipere vara suhtes 53; nõusolek lapsendamiseks 61; vanemad seaduslike eestkostjaina ja hooldajaina 71.

Vanemlikud õigused: 33, 44, 45, 46, 47, 51, 77.

Vanus: lapsendatava vanus 57; eestkostetava vanus 69; hooldatava vanus 70.

Vara: üldeeskirjad abikaasade vara kohta 10; abikaasade vara jaotus 10, 10/1, lk. 37; abikaasade õigus tema nimele kantud hoiusele hoiukassas 10/2; sissenõudmise pööramine abikaasade ühisvarale vara raiskamise, riisumise ja omastamisega tekitatud kahjude katmiseks 10/3; laste vara 43; vara arestimine ülalpidamishagi tagamiseks 50/5; talundipere vara 53; lapsendatute varalised õigused 64; vara eestkoste 68, 69; VNFSV surnud kodanikust välismaale jäänud vara eestkoste 85; eestkostetava ja hooldatava vara 75, 82, 86, 87, 97, 99, 100; vt. Toimingud.

Vastutus: laste koolisaatmisest keeldumise eest 41/1; vanemate ja eestkostjate vastutus laste poolt tekitatud varalise kahju eest 41/2; laste jätmise eest järelevalveta 41/2; alaealiste kihutamise eest kuritegudele ja nende sundimise eest spekulatsioonile, prostitutsioonile ja kerjamisele 41/3; alimentide kuritahtliku mittemaksmise eest 42/1; lk. 31; alimentide maksja töötasu suurendamisest mitte teatamise eest 50/14; alimentide mittekinnipidamise eest töötasust 50/13; ametiisikute vastutus, kelle süü tõttu on jäänud alimentimaksud sisse nõudmata 50/12; eestkosteist tulenev vastutus 92/1; vastutus perekonnaseisuaktide registreerimisest keeldumise eest 117-a; sünni registreerimise tähtaja möödalaskmise eest 118; surmajuhtumi registreerimata jätmise eest 125; kriminaalvastutus rase-

date ja imetavate emade töölevõtmisest keeldumise või nende töötasu vähendamise eest lk. 56, 80, 96.

Vennad ja õed: nende vahelise abielu registreerimise keeld 6; õigus ülalpidamisele 54.

Võõrasema: vt. Võõrasisa.

Võõrasisa: võõraslaste ülalpidamise kohus 42¹.

Võõraslapsed: vt. Võõrasisa.

Välismaa: välismaale jäänud varale eestkoste seadmine 85; perekonnaseisuaktide registreerimine välismaal 111.

Välismaalased: ENSV kodanike ja välismaalaste vaheliste abielude keeld 6¹; välismaalaste abielud 136, 137; välismaalaste abielulahutuste kohta väljaantud dokumentide kehtivus 141.

Väärtpaberid: eestkostetavale kuuluvate väärt-paberite paigutamine 100.

Õ.

Õed: vt. Vennad ja õed.

Ö.

Öötöö: imetavate naiste öötööle rakendamise keeld lk. 64, 93.

U.

Uhekordne abiraha: lasterikastele ja vallasemadele lk. 60, 77; vastsündinud lapse pealt lk. 63, 93.

Uhiskondlikud organisatsioonid: eestkostjate ja hooldajate määramine 74, 80.

Ühisvara: abikaasade ühisvara 10/2, 3.

Ülalpidamine: puudustkannatava töövõimetu abikaasa õigus saada ülalpidamist 14,15; ema ülalpidamine raseduse ja sünnitamise perioodil 14/1; ema õiguse tühistamine pöörduda hagi alimientide saamiseks isiku vastu, kellega ema ei ole registreeritud abielus 29; vastutus alimientide kuritahtliku mittemaksmise eest 42/1, lk. 31; laste ülalpidamise kohus 42, 42¹, 42², 42³, 46, 48, 50; alimendiasjade algatamine 50/1; hagi esitamine alimientide nõudmiseks 50/2, 3; kostja otsimine alimendiasjas 50/4; alimientide hagi tagamine 50/5; alimendiasjade otsustamise tähtaeg 50/6; kostja pahatahtlik suhtumine laste ülalpidamisse 50/7; otsuse viivitamata täitmine 50/8, 9; sissenõudmine mitme täitelehe järgi 50/10, 51-a/9; vastutus alimientide mittekinnipidamise eest 50/11-14; täitelehtede duplikaatide väljaandmine 50/15; vanemlike õiguste kaotamise korral 51; alimientide määr 51-a; 51-a/2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, lk. 31; alimientide väljamõistmine hagi esitamise päevast 51-a/1; alimientide sissenõudmine möödunud aja eest 51-a/2; alimientide sissenõudmine aja eest, mil kostja viibis Nõukogude Armees, oli haige jne. 51-a/3; alimientide arvutus töötasust, pensionilt, ajutise töövõimetuse toetusest 51-a/4, 5; summad, millele ei pöörata alimientide sissenõudmist 51-a/4; alimientide kinnipidamine kasutamatajäänud puhkuse kompensatsioonilt 51-a/4; alimientide väljamõistmine kolhoosnikutelt 51-a/6; alimientide väljamõistmine isi-

kuilt, kes ei saa igakuulist palka 51-a/7; alimentide sissenõudmine isikuilt, kes kannavad karistust 51-a/8; alimentide sissenõudmine juhul, kui lapsed jäävad kummagi vanema juurde 51-a/10; laste ülalpidamiskulude kandmine mõlema vanema poolt 52; vendade ja õdede õigus saada ülalpidamist 54; vanaisa ja vanaema õigus saada ülalpidamist lastelastelt 55; ülalpidamise nõudmine vanaisalt ja vanaemalt 55, 55/1; alimentide nõudmine talundipere liikmelt 56¹.

Uleminek teisele tööle: rasedate naiste õigus minna üle teisele tööle lk. 80.

Uletunnitöö: keeld rakendada rasedaid naisi ületunnitööle lk. 64, 93.

LUHENDITE SELETUS.

- ANSV — Autonoomne Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
- APEK — Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeks
- art. — artikkel
- ENSV T — Eesti NSV Teataja
- KrK — Kriminaalkoodeks
- KrPK — Kriminaalprotsessi koodeks
- KTK — Kesktäitevkomitee
- lk. — lehekülg
- LMKK — NSV Liidu Valitsuse Määruste ja Korralduste Kogu (Собрание Постановлений и Распоряжений Правительства Союза Советских Социалистических Республик)
- LSKK — NSV Liidu Töölis-Talupoegade Valitsuse Seaduste ja Korralduste Kogu (Собрание Законов и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Союза Советских Социалистических Республик)
- NSV — Nõukogude Sotsialistlik Vabariik
- NSVL — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit
- p. — punkt
- RK — rahvakomissariaat
- RKN — Rahvakomissaride Nõukogu
- TsK — Tsiviilkoodeks
- TsPK — Tsiviilprotsessi koodeks

- VKTK — Ulevenemaaline Kesktäitevkomitee
 VMKK — Vene NFSV Valitsuse Määruste ja Korralduste Kogu (Собрание Постановлений и Распоряжений Правительства Российской Советской Федеративной Социалистической Республики)
- VNFSV — Vene Nõukogude Föderatiivne Sotsialistlik Vabariik
- VSKK — Vene NFSV Töölis-Talupoegade Valitsuse Seaduste ja Korralduste Kogu (Собрание Указаний и Распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Российской Советской Федеративной Социалистической Республики)
- vt. — vaata
- УАУКН — Üleliiduline Ametiühingute Kesknõukogu
 УК(б)Р КК — Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee

SISUKORD:

NSVL Ulemnõukogu Presiidiumi seadlus VNFSV kriminaal-, tsiviil- ja tööseadusandluse ajutisest rakendamisest Leedu, Läti ja Eesti Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide territooriumil	3
Eesti NSV ajutise Ulemnõukogu Presiidiumi seadlus VNFSV Tsiviilkoodeksi, VNFSV Abielu, pere- konna ja eestkoste seaduste koodeksi, VNFSV Tsiviilprotsessi koodeksi ja VNFSV Kriminaal- protsessi koodeksi kehtimapaneku kohta	5

Eesti NSV territooriumil kehtiv Abielu, perekonna ja eestkoste seaduste koodeks

I osa. Abielu.

1. peatükk. Uldeeskirjad § 1—3	9
2. peatükk. Abielu registreerimise tingimused § 4—6 ¹	11
3. peatükk. Abikaasade õigused ja kohused § 7—16	12
4. peatükk. Abielu lõppemine § 17—24	14

II osa. Laste ja vanemate ning teiste suguluses olevate isikute vahekorrad.

1. peatükk. Uldeeskirjad § 25—32	16
2. peatükk. Suguluses olevate isikute õigused ja kohused § 33—56 ¹	18
3. peatükk. Lapsendamine § 57—67	25

III osa. Eestkoste ja hooldus.

1. peatükk. Eestkoste ja hoolduse üldeeskirjad § 68—85	28
2. peatükk. Eestkostjate ja hooldajate õigused ja kohused § 86—94	34
3. peatükk. Eestkoste- ja hooldusasjade menetlus § 95—102	36
4. peatükk. Vaimuhaigete ja nõrgamõistuseliste läbivaatus § 103—110	39

IV osa. Perekonnaseisukaardide sissekandmine.

1. peatükk. Uldeeskirjad § 111—117-a	42
2. peatükk a) Sündide sissekandmine § 118—123	45
b) Surmajuhtumite sissekandmine § 124—130	46
v) Abielude ja abielulahutuste sissekandmine § 131—141	48
g) Muud sissekanded § 142—143	51
Abortide keelust, materiaalse abi suurendamisest sünnitajaile, riikliku abi sisseseadmisest lasterikastele, sünnitusmajade, lastesõimede ja lasteaedade võrgu laiendamisest, kriminaalkaristuse kõrgendamisest alimentide mittemaksmise eest ning mõningaist muudatusist seadusandluses abielulahutuse kohta	52
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus riikliku abi suurendamisest rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele, emade- ja lastekaitse tugevdamisest, aunime „Sangar-ema“ sisseseadmisest ja ordeni „Ema au“ ning medali „Emamedal“ asutamisest	59
Aunime „Sangar-ema“ põhimäärus	73
Ordeni „Ema au“ statuut	74
Medali „Emamedal“ põhimäärus	76
Lasterikastele ja vallasemadele antava riikliku abiraha suuruse kohta	77

Lasterikaste ja vallasemade riikliku abistamise ning naiste töö- ja elukondlike tingimuste parandamisest	79
Rasedatele naistele, lasterikastele ja vallasemadele riiklike abirahade määramise ja väljamaksmise ning soodustuste andmise korra määrustik . . .	81
Eesti NSV territooriumil kehtiva Kriminaalkodeksi § 133-a täiendamise kohta	96
Koodeksi paragrahvide järgi süstematiseeritud materjale	97
Tähestikuline sisujuht	129
Lühendite seletus	148

Toimetaja A. R a u d s o n. Tehniline toimetaja M. A a r d m a.

Korrektorid A. K i h o ja R. E l i s t e.

Ladumisele antud 7. I 1952. Trükkimisele antud 3. IV 1952. Paber 61:86. ^{1/32}. Trükiarv 3000. Trükipoognaid 4,75. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 4,5. Arvutuspoognaid 5,23. MB-04935.

Trükikoda „Ühiselu“, Tallinn, Pikk tn. 40/42.
Tellimise nr. 102.

На эстонском языке.

Кодекс законов о браке, семье и опеке,
действующий на территории
Эстонской ССР.

Hind rbl. 1.55.

Trükivigu

Lk.	rida	On trükitud	Peab olema
10	11 alt	minigisugust	mingisugust
84	16 alt	hooldajale	eestkostjale
87	6 ülalt	seaduse	seadluse

-16

Rbl. ~~155~~

A

37850

191 283

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00375428 2